

Блаженніший Митрополит Онуфрій:

“**Ми повинні
єднатися у Христі**”

У номері:

«Вбиває не зброя,
а наші гріхи...»

Про зустрічі священників із пацієнтами
Полтавського госпіталю

с. 6

Апостол любові

Усі книги Нового Завіту містять
вчення про християнську любов,
але з особливою глибиною його
розкриває у своєму Євангелії та
Посланнях Іоанн Богослов

с. 7

Світло для світу

До дня пам'яті «скорботного святителя»
Афанасія Полтавського

с. 8

Церква Різдва Пресвятої
Богородиці у Василівці

Історія храму, в якому молився
М. В. Гоголь

с. 12

Священное Писание
в камне

Учимся читать художественный язык
архитектурных форм

с. 13

Відбувся Первосвятительський візит до Полтави Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія.

Увечері 26 вересня на в'їзді до Полтави Предстоятеля Української Православної Церкви зустрічали митрополит Полтавський і Миргородський Филип, духовенство та віруючі. Разом із Керуючим єпархією Блаженніший відвідав деякі полтавські храми, благословив вірян.

У день Всесвітнього Воздвиження Чесного і Животворящего Хреста Господнього, 27 вересня, Блаженніший Владика Онуфрій очолив урочисту Божественну Літургію в соборному храмі Хрестовоздвиженського жіночого монастиря Полтави.

Зранку біля церковних воріт Предстоятеля зустрічали Керуючий Полтавською єпархією митрополит Филип, єпископи Новокаховський і Генічеський Філарет, Кременчуцький і Лубенський Миколай, духовенство,

сестри монастиря на чолі з ігуменею Сергією, прихожани.

Величавий собор не вмістив усіх, хто прийшов і приїхав помолитися в монастирі в день престольного свята обителі разом із Блаженнішим Митрополитом Онуфрієм, вклонитися Чесному Хресту Господньому, прославити Розп'ятого за нас Спасителя. Чимало людей впродовж служби стояли довкола собору.

Його Блаженству співслужили: митрополит Полтавський і Миргородський Филип, єпископ Новокаховський і Генічеський Філарет, єпископ Кременчуцький і Лубенський Миколай, духовенство єпархії.

Після читання Євангелія до присутніх із архіпастирським словом звернувся Предстоятель Української Православної Церкви. Розповівши про історію свята Воздвиження Чесного Хреста Господнього, Митрополит Онуфрій закликав не забувати, що Хрест Господній — наш найперший захист, і треба правильно осіняти себе хресним знаменням. Крім

того, наголосив Блаженніший, християни повинні зберігати своє серце від всякої нечистоти, оскільки саме в серці людському беруть початок і війна, і мир.

По завершенні богослужіння Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип подякував Предстоятелю за візит до Полтави і на молитовну згадку подарував ікону святителя Афанасія, Полтавського чудотворця, який своїми моцями спочиває в соборі монастиря.

Після Літургії Митрополит Онуфрій очолив хресний хід, яким довкола собору пройшли всі священнослужителі й богомольці, благословив віруючих та окропив їх святою водою.

В усипальниці Свято-Троїцького храму Блаженніший звершив заупокійну літію на гробниці покійного митрополита Феодосія (Дикун-Воклюка).

Цього ж дня Блаженніший відбув до Києва.

Закінчення на с. 2.

**ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ**

Р/р 260021053001
у філії Полтавського
регіонального управління
ВАТ банк «Фінанси та Кредит»
МФО 331832, код 26304890

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

Блаженніший Митрополит Онуфрій:

“ Ми повинні єднатися у Христі

Закінчення. Початок на с. 1.

У ході візиту Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Онуфрій відповів на кілька запитань для «Відомостей Полтавської єпархії».

— Блаженніший Владико, Ви вперше у Полтаві чи вже доводилося тут бувати?

— Я на цій благословенній землі Полтавщини вперше. Я декілька разів проїжджав окраїною Полтави, коли їхав із Києва на Харків, але в місто заїхав перший раз, побачив храми, взагалі будівлі міста. Приємне враження.

— А від обителі?

— Від обителі пахне древністю. Я не знав, що ми тут зупинимось, але побачив ще з літака, коли підлітали, білий монастир на горі — він дуже виділяється. Храми монастиря красиві, в пейзажі красиві.

— Первосвятительський візит в єпархію — це завжди можливість помолитися з паствою, ознайомитися, хоча б побіжно, з єпархією. Чи Ваш візит має й іншу мету?

— Це тільки пастирський візит, щоб разом помолитися, поспілкуватися. І це, думаю, найпотрібніше людям. Ми повинні єднатися во Христі.

— Ваше Блаженство, Ви очолили Церкву у складний час для країни, для народу, для Церкви. Яке завдання бачите найпершим, найголовнішим для себе і для Церкви?

— Завдання для себе бачу в тому, щоб я став трішки кращим завтра, ніж є сьогодні. І бачу це завдання головним для всієї пастви. Тому що ми всі багато говоримо про покращення, про нову Україну, про нові умови, а нова Україна буде тоді тільки, коли ми оновимось, коли ми станемо кращими. Кожна людина стане хоч трішки кращою — і вся наша держава стане кращою.

— А чи Церква, на Вашу думку, потребує змін — у статусі, в мові, в суспільних умовах — у будь-чому, чи всього достатньо для виконання місії?

— У нас все є для того, щоб ми досягали основної мети. Служіння Церкви полягає в тому, що вона готує людей до вічного життя, до вічного спасіння. І ми все маємо для цього, нам нічого не потрібно іншого. Нам пропонують всілякі модернізації Церкви. Модернізувати можна дім, місто, зрештою країну, навіть світ, але не Церкву. Тому що Церква побудована Богом, а що зробив Бог, те не потребує нашої корекції. Ми повинні самі себе перебудувати. Бо ми стали вже не

вмішатися в Церкву, через нашу гріховність, пошкодженість нам у Церкві тісно, незатишно. Нам здається, що в цьому винувата Церква, — ні, ми в цьому винуваті. Ми повинні себе змінити, тоді нам усе стане зрозуміле і Церква стане рідна і близька.

— Нині на Церкву почалися нападки. Ваше Блаженство, як Ви на це реагуєте?

— Я згадую в таких випадках про Спасителя нашого — Основателя нашої Церкви і нашого спасіння. Він не жив спокійно. Весь час за ним підглядали, Його гнали, на Нього говорили неправду, а Він терпів. Отака наша доля. Господь сказав: «Мене гнали, і вас будуть гнати. Мене не любили, і вас не любитимуть». Ми маємо всіх любити. А те, що нас не люблять, — це їхні проблеми.

— Блаженніший Владико, а як можна досягти миру в умовах нинішньої війни? Що для цього можуть зробити християни?

— Потрібна велика молитва. Ми можемо робити як люди якісь дії — допомогти солдатам, допомогти постраждалим від війни людям, але перш за все повинні молитися Богові. Тому що Бог може зупинити те, що триває сьогодні, і ніякими людськими зусиллями цього не досягти. Може, нам здається часом, що ми такі дуже могутні, що ми можемо все зробити. Насправді людина дуже немічна. Вона сильна, коли вона з Богом. А коли сама щось зробить, то тільки собі на шкоду.

— Ваше Блаженство, які ваші найулюбленіші святі?

— Усі святі мої улюблені.

— Можливо, з якимись пов'язани особливо теплі почуття...

— Ну, по-перше, це мої Небесні покровителі преподобний Онуфрій Великий і мученик Орест — це ім'я я носив до постригу. Преподобний Сергій, який мене прийняв в обитель, коли всі відкинули, і знущалися, і сміялися наді мною, а він прийняв в обитель, і я прожив там майже двадцять років. Святитель Миколай, свята великомучениця Варвара... Багато святих.

— Що б Ви хотіли побажати своїй полтавській пастві?

— Найперше хочу побажати всім здоров'я. Праці над собою — щоб кожна людина над собою хоч трохи працювала духовно, щоб ми наближалися до Бога. Бог від нас не відходить — ми відходимо від Бога. Ми повинні зробити зусилля, щоб приблизитися до Бога, й тоді буде благословення над усіма нами, і буде тепло і затишно, і в кожній людині буде на душі комфорт, якого ми всі прагнемо.

Розмову вела

Людмила Самойлова.

Престольне свято Спаського храму міста Полтави

Спаському храмі Божественну Літургію у співслужінні секретаря Полтавської єпархії протоієрея Михайла Волощука, благочинних Полтавського міського та районного округів протоієрея Іоанна Корнієнка та протоієрея Александра Антонюка і настоятеля Сампсонівського храму на Полі Полтавської битви протоієрея Константина Оніпка.

Чимало віруючих прийшли в храм розділити радість духовного торжества зі своїм архіпастирем і духовенством.

Після богослужіння Високопреосвященніший Владика Филип звернувся до пастви зі словами настанови та поздоровленнями з нагоди храмового свята.

Усіх було запрошено до трапези, влаштованої силами Спаської громади.

Після Божественної Літургії Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип освятив храм на честь преподобного Паїсія (Величковського), розташованний поруч, у церковній огорожі.

✠ У день перенесення з Едеси до Константинополя Нерукотворного Образа (Убруса) Господа Ісуса Христа, 29 серпня, престольний день святкує древня Спаська церква

Полтави, пов'язана зі знаменними історичними подіями.

Цього дня Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив у

Всеношне бдіння в кафедральному соборі

✠ Напередодні 12-ї неділі по П'ятидесятниці, 30 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив всеношне бдіння в Макаріївському кафедральному соборі Полтави.

На поліелеї Високопреосвященніший Владика помазав прихожан освяченим елеєм.

Молебень за учнів перед початком нового навчального року

✠ У Неділю 12-ту по П'ятидесятниці, 31 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння Божественної Літургії в Макаріївському кафедральному соборі Полтави.

Його Високопреосвященству співслужили клірики кафедрального храму.

За богослужінням проповідь виголосив ключар собору протоієрей Василій Цюлка.

За традицією Православної Церкви, напередодні та на початку кожного навчального року в храмах молиться молебні за учнів. У ці дні Церква молиться про те, щоб Господь «послав на отроків дух мудрості й розуму, щоб

вони могли розуміти і пам'ятати добре і душекорисне вчення». Перед початком молебня настоятелі храмів звертаються з напутнім словом до школярів і студентів і нагадують про те, що навчання — це велика праця, тож закликають із ретельністю і наполегливістю, з допомогою Божою, засвоювати й удосконалювати знання. А батьків і вчителів наставляють, щоб вони не принижували і не ображали навіть найбільш небайливого учня, але з великим терпінням і самозреченням допомагали всім дітям у навчанні.

По завершенні молебня Владика закликав Боже благословення на всіх прихожан.

Єпархіальна хроніка

7-27 серпня в дитячому спортивно-оздоровчому таборі «Горизонт» міста Комсомольська на останній, четвертий, зміні було організовано православний заїг «Пересвет». У його складі були вихованці православного військово-туристичного клубу «Пересвет» та Духовно-просвітницького центру Архієрейського подвір'я Свято-Миколаївського собору, а також діти, які виявили бажання потрапити до православного заїгу.

Життя заїгу тривало за особливою програмою, що передбачала кілька напрямків, зокрема ознайомлення дітей з православною культурою та християнською етикою, тренування та підготовку до здачі екзаменів з фізичних нормативів вихованців клубу «Пересвет» і, звичайно, відпочинок.

Водночас діти православного заїгу брали активну

участь у житті табору: проводили показові виступи клубу «Пересвет», брали участь у квестах та спортивних змаганнях, зайняли друге місце у чемпіонаті з футболу, виступали з концертними номерами. На свято Преображення Господнього було звершено «дитячу» Літургію в Покровському храмі Архієрейського подвір'я Свято-Миколаївського собору, на якій більшість дітей причастилися Святих Христових Таїн.

26 серпня в Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбулися вступні іспити на богословсько-місіонерське й регентське відділення заочної форми навчання. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Ректора Полтавської семінарії, екзаменаційну комісію очолив завідувачий

канцелярією семінарії протоієрей Миколай Попльонтаній. За результатами конкурсу на заочну форму навчання зараховано 45 осіб. Після оголошення списків абітурієнтів, зарахованих у число студентів, отець Миколай розповів про особливості заочного навчання в духовному навчальному закладі. Студенти богословсько-місіонерського відділення та відділення регентів-псаломщиків отримали навчальні програми і конспекти.

1 вересня, перший день нового навчального року, вихованці трьох відділень Полтавської Місіонерської Духовної семінарії почали зі спільної молитви. Молебень звершив віце-ректор семінарії архімандрит Веніамін (Погребной) у співслужінні викладачів у священному сані. У послідованні молебного співу «Перед

початком навчального року», крім звичайних тропарів, прозвучали і тропарі небесним покровителям семінарії: святителям Василю Великому, Григорію Богослову та Іоанну Златоусту, рівноапостольному Миколаю Японському, преподобним Нестору Літописцю, Аліпію, іконописцю Печерському, та Роману Солодкоспівцю.

Молебень традиційно закінчився хресним ходом навколо семінарії, під час якого окропили святою водою місце будівництва гуртожитку й молитовно просили благословення Господа на швидке завершення розпочатої справи.

З напутнім словом до семінаристів звернувся віце-ректор архімандрит Веніамін та окропив їх святою водою.

Цього ж дня відбулося спільне засідання викладачів, обслуговуючого персоналу і студентів, на якому розглянули

поточні питання та обговорили перспективи місіонерської роботи вихованців. Відкрив засідання віце-ректор архімандрит Веніамін (Погребной). Потім, згідно з регламентом, слово надали проректору з виховної роботи протоієрею Ростиславу Денисюку, духовнику протоієрею Георгію Грабу і завідувачим відділень.

1 вересня студенти Полтавської Місіонерської Духовної семінарії розпочали навчання. Проректор з наукової роботи семінарії Преосвященний єпископ Новокаховський і Генічеський Філарет прочитав лекцію, в якій розкрив значення Святої Євхаристії, якою живе Церква.

По закінченні лекції викладачі та вихованці Духовної школи мали змогу поставити запитання Його Преосвященству.

Божественна Літургія в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі

✠ У Неділю 13-ту після П'ятидесятниці, 7 вересня, митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в Спасо-Преображенському Мгарському монастирі. Високопреосвященному архієрею співслужили братія монастиря в священному сані.

Після прочитання Святого Євангелія протоієрей Борис Кондрат звернувся до моливників із пастирським словом.

Під час богослужіння Владика звершив хіротонію в дияконський сан випускника Полтавської Місіонерської

Духовної семінарії читця Сергія Дубового.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип виголосив молитву за мир і спокій в Україні.

«Усіх вас, возлюблені у Господі брати і сестри, вітаю з недільним днем! Причасників вітаю з прийняттям Святих Христових Таїн. Бажаю всім допомоги Божої і дякую за молитви. Милість Божа хай не залишить усіх нас!» — побажав Владика моливникам наприкінці й прикликав на всіх Боже благословення.

У день Усікновення глави Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна

✠ У день Усікновення глави Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна, 11 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію у Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави. Високопреосвященнішому Владиці співслужили клірики собору.

Проповідь після Євангелія виголосив ієрей Григорій Кузяков.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип молився за мир і спокій в Україні.

За богослужінням Владика Филип звершив чин хіротонії диякона Сергія Дубового в сан пресвітера.

Після Літургії Владика Филип передав архіпастирське благословення.

Літургія в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії в день пам'яті святителя Іоасафа Белгородського

✠ У день святкування знайдення мощей святителя Іоасафа, єпископа Белгородського, 17 вересня, в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії, де перебуває частка мощей святителя Іоасафа, єпископа Белгородського, одного з найшанованіших святих Православної Церкви, було відслужено Божественну Літургію.

Служіння Літургії очолив Високопреосвященніший митрополит Полтавський і

Миргородський Филип. Правлячому архієрею співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, ключар храму святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії протоієрей Сергій Касьяненко і клірики храму.

У день пам'яті святителя зібралося багато богомольців піднести свої молитви до Господа і Його угодника.

Після Божественної Літургії Владика привітав віруючих зі святом та закликав Боже благословення.

Єпархіальна хроніка

У Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбувся звітний «круглий стіл» про літню регентську практику. За період навчання в Полтавській Духовній школі студенти регентського відділення за розподілом адміністрації проходять її в Полтавському Хрестовоздвиженському жіночому монастирі, Козельщанському Різдво-Богородичному жіночому монастирі, Велико-Будищанському Свято-Троїцькому жіночому монастирі, Свято-Миколаївському соборі та храмі Трьох святих міст Комсомольська.

З вітальним словом до студентів звернулася завідувача регентським відділенням інокія Сусанна (Калічина), після чого кожен вихованець відвідував про виконану роботу.

Підбиваючи підсумки літньої регентської практики, учасники «круглого столу» обговорили основні проблеми і завдання проходження

студентами семінарії богослужбової практики протягом усього навчального року.

1 вересня свято Першого дзвоника у загалі навчальних закладів відзначала і школа-інтернат №2 міста Полтави. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь в урочистому заході взяв ключар Петро-Павлівського храму міста протоієрей Андрій Сімон. Священик привітав дітей та педагогів із початком нового навчального року і передав благодійну допомогу учням, серед яких є і діти-біженці з Донецької і Луганської областей.

1 вересня у Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка відбулися урочистості з нагоди Дня знань та посвяти першокурсників у студенти. Цього року університет прийняв на навчання

на перший курс близько 1500 студентів, у магістратуру більше 1500 студентів. Посвята першокурсників пройшла перед центральним корпусом майбутньої альма-матер.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь у святі взяв секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук. Від імені керуючого Полтавською єпархією митрополита Полтавського і Миргородського Филипа отець Михаїл привітав професорсько-викладацький склад університету з початком нового навчального року, побажав міцності, мудрості, терпіння і Божого благословення. Звертаючись до студентів, отець Михаїл зазначив, що для них почався новий час — час професійного навчання, й треба поставити собі за мету добре вчитися, щоб у подальшому реалізувати себе. Священик

побажав молодим людям не боятися майбуття і з надією дивитися в завтрашній день, тому що майбутнє, в кінцевому підсумку, знаходиться в руках Бога.

1 вересня у Полтавському технікумі харчових технологій відбулась урочиста лінійка, присвячена початку навчального року. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, участь у святі взяв клірик Андріївського храму ієрей Андрій Твердохліб. Від імені керуючого Полтавською єпархією митрополита Полтавського і Миргородського Филипа отець Андрій привітав дирекцію, викладачів і учнів технікуму з початком нового навчального року, побажав їм міцності, мудрості, терпіння і Божого благословення.

За традицією священнослужитель окропив святою водою усіх присутніх.

4 вересня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, священники Андріївського храму Полтави ієрей Андрій Твердохліб та ієрей Димитрій Верламов передали в Полтавський військовий шпиталь для поранених зібрані приходом Андріївського храму продукти харчування (овочі, фрукти, печиво, крупи, цукор, мед, консерви, чай, каву), одяг (білизну, шкарпетки, спортивний одяг), засоби особистої гігієни (зубну пасту та щітки, набори для бриття), ліки.

Священнослужителі відслужили молебень за зцілення поранених та окропили святою водою хворих військових.

Нагадаємо, що у храмах Полтави та області, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, проводиться збір продуктів харчування, одягу та коштів на ліки.

Престольне свято храму Різдва Пресвятої Богородиці

✠ У день дванадцятого свята Різдва Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Пріснодіви Марії, 21 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в храмі, освяченому на честь цього Богородичного свята, в мікрорайоні Левада міста Полтави.

Владика зустрічали з хлібом і квітами.

Високопреосвященнішому Владичі співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, клірики храму протоієрей Михайл Бабич, протоієрей В'ячеслав Кондратенко.

Після Євангелія проповідь на святкову тему виголосив протоієрей Михайл Волощук.

За святковою Літургією Владика звернувся з молитвою до Пресвятої Богородиці про мир і спокій в Україні. Разом із архіпастирем гаряче молились духовенство та миряни.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит звершив хіротонію в сан диякона студента Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Павла Івануси.

Після закінчення богослужіння до парафіян із архіпастирським словом звернувся Високопреосвященніший митрополит Филип. Владика привітав усіх зі святом і дав архіпастирське благословення.

Після богослужіння усім було запропоновано святкову трапезу.

Данина пам'яті визволителям Полтави

✠ З нагоди 71-ї річниці від дня визволення Полтави від фашистських загарбників, Дня партизанської слави та Дня міста 23 вересня відбулося покладання вінків і квітів до Меморіалу Солдатської Слави.

Віддати шану визволителям Полтави та землякам, полеглим у роки війни, на священне для полтавців місце прийшли керівники органів виконавчої влади і місцевого

самоврядування області та міста, учасники бойових дій Великої Вітчизняної війни, ветерани праці, Збройних сил, представники трудових колективів, студентської та учнівської молоді, гості міста. Участь у заході взяв Керуючий Полтавською єпархією Високопреосвященніший митрополит Филип.

Після покладання квітів Владика Филип привітав учасників вивольнення Полтави.

Благодійна допомога для сходу України

✠ З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, центр «Благо», що діє при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії, проводить збір пожертв на потреби військовослужбовців та постраждалих на сході України. Її в зону військових дій буде доставлено Державною службою України з надзвичайних ситуацій.

25 вересня на території храму на честь мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії митрополит Филип від імені віруючих Полтавської єпархії Української Православної Церкви передав благодійну допомогу начальнику Головного

управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Полтавській області полковнику служби цивільного захисту Роману Кириленку. Високопреосвященніший Владика передав також у дар ікону святителя Миколая Чудотворця.

Архіпастир зазначив, що це не разова акція. Допомога військовослужбовцям та постраждалим на сході України Полтавською єпархією здійснюється постійно.

Волонтери центру «Благо» продовжують збір продуктів харчування довготривалого зберігання, теплих речей, медичних засобів першої необхідності і чекають небайдужих у храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії.

Єпархіальна хроніка

5 вересня священник Андрійвського храму Полтави ієрей Андрій Твердохліб відслужив у Полтавському військовому шпиталі молебень за цілення поранених та окропив святою водою хворих військових, що перебувають тут на лікуванні.

Із серпня священники Андрійвського храму Полтави ієрей Андрій Твердохліб та ієрей Дмитрій Верламов, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, постійно відвідують хворих військових у Полтавському військовому шпиталі, звершують молебні, проводять душпастирські розмови, сповідують та причащають бажаючих.

9 вересня у Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбулися спільні для вихованців Духовної школи Сповідь і Причаства Святих Христових Таїн. Викладачі та студенти цього дня молитовно вшанували пам'ять преподобного Пімена Великого.

Богослужіння в храмі Трьох святих Василія Великого, Григорія Богослова та Іоанна Златоустого очолив духівник семінарії протоієрей Георгій Граб. Йому співслужили віцекеректор архімандрит Веніамін (Погребной), проректор з виховної роботи протоієрей Ростислав Денисюк і викладачі в священному сані.

За вечірнім богослужінням викладач семінарії протоієрей Сергій Лісовський прочитав життє преподобного Пімена.

На сугубій екстєнії молились поіменно за студентів, які навчаються в Духовній школі, а також за тих, хто навчався тут у минулому. На заупокійній екстєнії молитовно згадали викладачів та студентів, які відійшли до Господа.

По закінченню Божественної Літургії отець-духівник звернувся до присутніх зі словами настанови, після чого причасники Святих Таїн Христових піднесли подячні молитви.

15 вересня студенти 3-го та 4-го курсів Полтавської Місіонерської Духовної семінарії взяли участь в одноденній акції з прибирання міського ландшафтного заповідника «Лісові озера». Благодійна акція відбулась із благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа та за підтримки міського департаменту житлово-комунального господарства.

Загальна площа заповідника становить близько 700 га. Вихованці Духовної школи прибрали лише ту територію, де найбільше полюбують відпочивати жителі та гості міста, і назбирали понад півтонни сміття.

Семінарією заплановано ще одну благодійну акцію — з прибирання прибережної зони річки Дніпро.

Братія і релігійна громада Мгарського Спасо-Преображенського монастиря здійснює духовну і матеріальну

опіку над службовцями військових частин, що розташувалися на території Лубенського району. Військовослужбовці відвідують монастир у вільний час, щоб узяти участь у богослужіннях і церковних Таїнствах, помолитися і поспілкуватися на духовні теми з монастирською братією.

Разом із прихожанами братія монастиря допомагає вирішувати різні побутово-господарські питання, які виникають у військовослужбовців, а також надають допомогу продуктами і теплими речами.

13 вересня, на прохання військовослужбовців, кліром Спаського храму міста Полтави було освячено бронезилети, надані благодійниками. Освячені бронезилети передано полтавцям, що виконують свій військовий обов'язок із захисту Вітчизни.

Нещодавно козацтво Зіньківського району організувало поїздку на схід України

з метою передати благодійну допомогу. Отаман Зіньківського козацького куреня Анатолій Радченко висловив подяку прихожанам Христо-Різдвяного храму Зінькова та особисто благочинному Зіньківського округу, настоятелю храму протоієрею Іоанну Бабичу, з ініціативи яких було зібрано для військовослужбовців чимало продуктів харчування та необхідних речей.

21 вересня благочинним Полтавського районного округу протоієреєм Александром Антоном було звершено чин освячення храму на честь ікони Божої Матері «Живоносне джерело» в селі Марківці Полтавського району.

Йому співслужили протоієрей Миколай Мовчан і ієрей Євгеній Петренко.

На освяченні храму були присутні близько сорока віруючих.

Після проповіді було вручено грамоти благодійникам.

Вбиває не зброя, а наші гріхи...

Полтавський військовий госпіталь нині в Полтаві на слуху не менше, ніж військові дії на сході України — які, власне, й спричинили появу в цьому лікарняному закладі тих, хто прикував до себе увагу громади — поранених військовослужбовців.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, клірики Андріївського храму міста Полтави ієрей Андрій Твердохліб та ієрей Димитрій Верламов стали тут постійними відвідувачами. Проте не тільки несінням послуху, але й особисто важливою справою від самого початку були ці відвідини для священників. Зізнаються: якщо з якихось причин не вдається прийти до госпіталю в призначений час, то починають переживати. Душевний спокій настає тільки після того, як побачаться зі «своїми» хлопцями.

Незважаючи на завантаженість, отець Андрій і отець Димитрій двічі на тиждень прямують до госпітальних палат із духовною літературою, пакунками з продуктами, одягом, іншими необхідними речами, які прихожани Андріївського храму передають для поранених. Значну допомогу із забезпечення одягом госпіталізованих за час виконання священниками місії надав центр «Благо», що діє при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії.

Проте не матеріальна допомога, хай і найнеобхідніша, відроджує до життя, дає наснагу, живить надію людини на краще. Душа тягнеться до джерела любові — Господа, навіть якщо цього не усвідомлює розум. Часто молоді хлопці підходять взяти благословення і просто обіймають батюшку, як рідну для себе людину.

Коли священники наближаються до палат, у них стискається серце: цих хлопців їм шкода так, ніби вони жаліють своїх найближчих — рідних та друзів. І для пацієнтів госпіталю ці відвідини мають неабияке значення: більше, ніж домашнім ласощам, вони радіють можливості поспілкуватися, тим більше зі священником. До них приходять психологи і волонтери, переважно жінки. Але для чоловіків, що побували в зоні воєнних дій, важливіше спілкування на рівних, з тими, хто зрозуміє.

Батюшки ідуть по палатах, вітаються, кроплять свяченою водою хлопців у бинтах і починають служити молебень про їхнє швидке одужання. А далі починається спілкування. Логічно, що від тих, хто тримав у

руках зброю і був поранений, запитання надходять дуже складні, відповідь на які можлива тільки зважена, глибока, іноді після розсудливого обдумування. Найчастіше запитують: за що нам ця війна? А якщо запитують, значить, готові сприйняти і відповідь, що звучить від часів Старого Завіту: за нашими гріхами.

Але частіше священники самі починають довгу розмову — спочатку на якісь незначні теми, щоб вивести людину з депресивного, іноді шокowego стану. Понурі голови потроху підіймаються, очі починають блищати, а далі відбувається чудо — часто солдати самі просять про сповідь. Для переважної більшості це перша розмова зі священником, перша сповідь.

Але як і в буденному мирному житті, не всі легко відкривають душу і сповідують гріхи. Недовіра, побоювання, що священник не дотримає таємниці сповіді, — взагалі характерна риса для людей, які не за вірою, а з позицій позацерковного життя уявляють Церкву. У цих випадках вагомим аргументом слугують особисті якості священника, який повинен зуміти прихилити людину.

Священники пояснюють, що сповідь — це духовна баня, що очищає душу, а Причастя Тіла і Крові Христових лікує душевні й тілесні рани. Після Причастя хлопці змінюються.

Погляд їхніх очей стає спокійнішим, м'якшає, вони явно отримують полегшення і умиротворення.

Для зміцнення віри, більш повного розуміння сповідниками подій у своєму житті батюшки надають їм відповідно підбрану духовну літературу. Це широко відоме видання «Від мене це було» Серафима Виріцького, біографії митрополита Антонія Сурозького, Паїсія Святогорця, полководця Олександра Суворова.

Так, майбутній митрополит Антоній Сурозький, за професією лікар, брав участь у бойових діях і молився, щоб Господь не давав йому можливості вбивати, а тільки лікувати.

Олександр Суворов був глибоко віруючою людиною, постійно ходив у храм, співав у церковному хорі, читав Апостол, а перед битвами обов'язково тримав строгий піст, посилено молився. З його спостережень, Господь явно допомагав і йому особисто, і тим солдатам, які вели церковне життя: наприклад, під час знаменитого переходу через Альпи вони не постраждали від холоду, а ті, що нехтували церковними службами, не постували, не сповідувались, у більшості отримали обмороження кінцівок.

Розповіді про відомих людей, життя яких немислиме без Православ'я, беззаперечно,

духовно підтримують поранених. Вони вдячно приймають у дар «Молитвослови православною воїна», ікони, натільні хрестики і дуже дорожать цими святинями.

Не одну подяку вислухали батюшки від лікарів, які відмічають, що для тих, хто після поранення перебуває в тяжкому емоційному стані, особливо важливі увага, розмова, що відволікає від тяжких думок і дає надію на краще. Та й самі працівники госпіталю прагнуть поспілкуватися, просять благословення, молитов, радяться з приводу психологічного стану пацієнтів.

У лікарні використовують усі можливі форми і засоби допомоги пораненим. У коридорах і палатах навіть вивішують дитячі малюнки, що у великій кількості надають дитячі заклади, школа мистецтв. Зворушує, коли суворі військові подовгу роздивляються аркушки з дитячими творчими посланнями, беруть їх до рук і посміхаються. Колекція постійно поновлюється, тому що хлопці швидко розбирають їх, тримають біля ліжка, а виписавшись, везуть із собою.

Влітку бійці відгукнулися на пропозицію отця Андрія і отця Димитрія сходити до Хрестовоздвиженського монастиря. Хіба могло не сподобатися це по-особливому тихе й спокійне святе місце, дивовижна архітектура собору і дзвіниці, потопаючий у зелені пейзаж обителі, де тишу порушують тільки дзвони, пташиний спів, дзичання бджіл, шелест листя і м'які кроки сестер, які ідуть на послух?.. Душі не потрібен шум, бо у тиші — Господь ...

Якось до отця Андрія підійшов офіцер і завіз розмову не про війну, а про те, що робити після її закінчення, як жити, яку літературу читати, як лікувати вірою душу, що зазнала духовних поранень. По суті це питання життя і смерті: як не стати «втраченим поколінням»? І відповідь на нього можлива тільки одна — лікує і спасає лише Господь, Який є Любов.

Іноді Він торкається серця людини враз, несподівано, а іноді благодать поволі, крапелька за крапелькою, заживляє наші духовні виразки. Й одного разу душа стане здатною увірувати і спастися. Але до Бога треба йти...

Алла Овдієнко.

З редакційної пошти

УКРАЇНА
КОМСОМОЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
КОМСОМОЛЬСЬКИЙ МІСЬКИЙ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ
ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

**Високопреосвященнішому
митрополиту Полтавському
і Миргородському Филипу**

Шановний Владико!

Дозвольте висловити щиру вдячність за участь священників та прихожан Свято-Миколаївського собору м. Комсомольська у підтримці людей, які внаслідок подій на сході України вимушені покидати свої домівки та шукати притулку за межами своїх областей.

Вимушені переселенці, в першу чергу діти, вагітні жінки, люди з інвалідністю та особи похилого віку, сьогодні як ніколи потребують соціальної допомоги та моральної підтримки з боку як державних установ, так і недержавних організацій (громадських, благодійних, релігійних).

На жаль, сьогоднішні соціальні служби у зв'язку з відсутністю кадрових та фінансових ресурсів не можуть у повній мірі задовольнити потреби громадян, які опинилися в складних життєвих обставинах. Тому ми надзвичайно вдячні за небайдужість

віруючих людей, які одними з найперших запропонували свою допомогу.

Завдяки організованим та злагодженим діям представників Православної Церкви 197 сімей переселенців забезпечено продуктами наборами, речами першої необхідності та ліками.

Це дуже вагомий внесок вірян у забезпечення соціального захисту та підтримки людей, що опинилися в кризовій ситуації.

Центр соціальних служб багато років тісно співпрацює з представниками УПЦ та завжди високо цінує активну громадянську позицію представників Церкви, їхні особистісні якості та конкретні дії людей, які своїм прикладом доводять повагу до загальнолюдських цінностей та живуть за Законами Божими.

Від імені свого колективу та клієнтів центру висловлюю щиру вдячність Вам і священникам УПЦ протоієреям Свято-Миколаївського собору Георгію Грабу та Анатолію Боярчуку за благодійницьку місію, волонтерську діяльність у справі допомоги людям та країні у скрутний час.

Сподіваюсь на подальшу плідну співпрацю у реалізації соціально значущих проектів і програм.

**З великою повагою
директор центру О. О. Запсельська.**

Рідні у Бозі

4 жовтня святкує свій 45-й день народження настоятель храму Різдва Іоанна Предтечі села Дудкин Гай Новосанжарського району протоієрей Ярослав Михайлик.

Наш пастир народився на Львівщині в багатодітній віруючій сім'ї. Думки про священство прийшли до нього, коли служив у Збройних силах у Закарпатті.

21 рік тому отець Ярослав прибув служити в нашу церкву. Тут усі для нього стали рідні, й він став рідним для всіх. Його турботами благоулашється храм, якому вже понад сто років. Ще здалеку він приваблює людей золотими куполами. А переступивши

пори́г, потрапляєш ніби в рай на землі. Радують золотавий іконостас, зустрічають прихожан великі образи святих.

Навколо храму зроблено добротну огорожу. Перебудовано допоміжний будинок біля церкви, споруджено водопровід, упорядковано територію, придбано обігрівальні прилади, і тепер взимку нам тепло і затишно.

Отець Ярослав зумів зібрати колектив співробітників, що дружно трудяться для Бога і людей, зумів знайти благодійників, за допомогою яких ведуться всі роботи. Наш церковний хор — один із найкращих у районі.

За віддане служіння Святій Церкві отець Ярослав нагороджений багатьма церковними відзнаками. Наш настоятель має ще один відповідальний послух — він благочинний Новосанжарського округу. І при всьому лишається скромним, смиренным, добросовісним, відповідальним, працелюбним, подаючи всім нам приклад.

Вітаючи нашого пастиря із 45-річчям, бажаємо йому міцного здоров'я, довгого життя.

Отче Ярославе, хай милостивий Господь дарує Вам сили для служіння Святій Церкві. Божою благодаті Вам і Вашій родині на многая і блага літа!

**З повагою і вдячністю
прихожани, мешканці сіл
Вільний Степ і Крута Балка.**

Християнство є релігією любові. Усі книги Нового Завіту містять вчення про християнську любов, але з особливою глибиною його розкриває у своєму Євангелії та Посланнях Іоанн Богослов — апостол любові, пам'ять якого Церква вшановує 9 жовтня за новим стилем.

Властивості Іпостасей Святої Тройці, Котрі вічно перебувають у взаємній любові, й любов Творця до світу та людини є джерелом і взірцем християнської любові. Внутрішнє життя Трьохособного Бога розкривається в тотожності любові та єдинства. З усіх авторів Нового Завіту про Троїчність Божества найбільш визначено говорить Іоанн Богослов: «Троє свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух; і Ці троє суть єдине» (1 Ін. 5: 7). Вислів «Бог є Любов» (1 Ін. 4: 16) належить апостолу Іоанну, і в такому чіткому та лаконічному вигляді ця думка ніде в Біблії більше не зустрічається, хоча, безперечно, й інші книги Священного Писання відображають таке поняття про нашого Творця і Спасителя. Називаючи Бога Любов'ю, ми з граничною для людських сил повнотою визначаємо Сутність Божества. Святитель Григорій Богослов говорить: «Якби запитали нас, перед чим ми благоговіємо і чому поклоняємося, відповідь готова: ми благоговіємо перед Любов'ю. Як прорік Святий Дух, Бог наш є Любов, і це найменування приємніше Богу, ніж будь-яке інше ім'я».

Основою християнської любові є Божественна любов до світу. Причиною створення і неодмінною умовою існування світу є любов Бога, адже Бог полюбив нас до створення, і після створення Промисл Божий про світ свідчить про Його любов. Іоанн Богослов так каже про Бога: «Будемо любити Його, тому що Він спершу полюбив нас» (1 Ін. 4: 19). І «так полюбив Бог світ, що віддав Сина Свого Єдинородного, щоб усякий віруючий у Нього не загинув, а мав життя вічне» (Ін. 3: 16). «Любов Бога до нас відкрилася в тому, що Бог послав у світ Єдинородного Сина Свого, щоб ми отримали життя через Нього. У тому любов, що не ми полюбили Бога, а Він полюбив нас» (1 Ін. 4: 9–10). Ці слова виражають велич Божої любові, а відображення цієї вишньої любові в житті людини, що перебуває в Бозі, є сутністю християнської любові.

Завдяки любові Божій здійснилося спасіння людства. Господь Ісус Христос приніс Божественну любов на землю, щоб усі люди засвоїли її і через неї ввійшли в єдність із Богом. «Я відкрив їм ім'я Твоє і відкрию, щоб любов, котрою Ти полюбив Мене, в них була, і Я в них» (Ін. 17: 26). Любов Бога Отця і Господа Ісуса Христа до нас визволила нас від рабства гріху і дала нам можливість бути синами і друзями Божими. Хоча в Церкві християни й називаються рабами Божими, але цей термін не виражає суті новозавітних стосунків між Богом та людиною. Господь каже: «Я вже не називаю вас рабами, бо раб не знає, що робить господар його, але Я назвав вас друзями, тому що сказав вам усе, що чув від Отця Мого» (Ін. 15: 15). Господь, люблячи нас, приніс нам віровчення у повноті, необхідний для нашого спасіння. Він постійно піклується про нас, Його благодать завжди з любов'ю

стукає в наші серця (Одкр. 3: 20). І ця любов проявляється не тільки у благодіяннях, але й у покараннях, адже Він Сам сказав апостолу Іоанну: «Кого Я люблю, тих викриваю і караю» (Одкр. 3: 19).

У писаннях Іоанна Богослова відображена не тільки любов Бога до всього людства, але й до кожної людини зокрема. Господь Ісус Христос під час Своєї проповіді сліпим дарував зір, глухим — слух, німим — можливість говорити. Все Його земне служіння було суцільним проявом любові до людей, як і Його смерть на хресті. Тому Господь і звертається до нас із такими словами: «Заповідь нову даю вам, щоб ви любили один одного; як Я полюбив вас, так і ви любіть один одного. По тому знатимуть усі, що ви Мої учні, якщо будете мати любов між собою» (Ін. 13: 34–35; Ін. 15: 12–17). Господь полюбив людей, котрі не мали в собі нічого вартого любові, були сповнені всякого зла, засмучували Його своїми гріхами і на Божественну милість відповідали невдячністю. Такої ж любові Бог вимагає і від нас, щоб ми любили всіх людей, навіть якщо вони здаються не вартими цього.

«Перебувайте в любові Моїй. Якщо заповіді Мої будете виконувати, перебуватимете в любові Моїй» (Ін. 15: 9–10), — говорить Христос.

Виразенням любові до Бога і шляхом до єдності з Ним є виконання Божих заповідей. Ними, мов сходами, душа християнина піднімається у найчистішу любов. Хто вірить у Христа, той дотримується Його слів, «а хто дотримується слова Його, в тому істинно любов Бога здійснилася: із цього пізнаємо, що ми в Ньому» (1 Ін. 2: 5). Пізнання Бога породжує любов, а любов удосконалюється через виконання заповідей. Ці чесноти взаємопов'язані й не можуть існувати одна без одної. «Хто не любить, той не пізнав Бога, тому що Бог є любов» (1 Ін. 4: 8), — говорить апостол Іоанн. Справді, як

може пізнати хто-небудь Бога, Який є Любов, якщо в ньому самому не буде любові? Адже подібне пізнається подібним. Відсутність любові робить неможливим Богопізнання, віддаляє від Бога, Котрий є джерелом життя, і призводить до духовної смерті.

Іоанн Богослов наголошує на тому, що любов до Бога неможлива без любові до людини: «хто говорить: “я люблю Бога”, а брата свого ненавидить, той неправду говорить: бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може любити Бога, Якого не бачить?» (1 Ін. 4: 20). «Якщо ми любимо один одного, то Бог у нас перебуває, і любов Його досконала в нас» (1 Ін. 4: 12). Якщо ми любимо наших ближніх, які є носіями образу Божого, то Бог перебуває в нас як у Своему храмі. Сутність християнської єдності апостол Іоанн вбачає у єднанні через любов з Богом: Бог є Любов, і це є причиною того, що той, хто перебуває в любові до Бога і ближнього, перебуває в Бозі, і Бог у ньому. Наша любов до Бога і ближніх наближає нас до Бога і робить для нас можливою єдність із Ним. Цей дар Духа Святого діє на людей, мов світло на дзеркала: завдяки йому в людях відбиваються риси Божественної любові, єдинства та благоді, й вони стають богоподібними. Авва Дорофей так говорить про це: «Якщо любимо Бога, то наскільки наближаємося до Бога нашою любов'ю, настільки єднаємося і з ближнім, і наскільки єднаємося з ближнім, настільки єднаємося з Богом».

Христос називає Свою заповідь про любов новою, вказуючи цим на її християнську особливість. Християнська любов до ближніх не обмежується природною філантропією («людинолюбством»), яка взагалі притаманна людській душі й зустрічається й у язичників. Заповідь Христова не є юридичним приписом, що має своєю метою обмежувати помсту, як у законі Мойсея. Любов Нового Завіту є добровільним прагненням християн до єдності між

собою та з усіма людьми в ім'я Господа Ісуса Христа як Спасителя всіх людей, з'єднаних між собою цим спасінням. Давня за походженням заповідь про любов до ближніх у Христовій Церкві стає новою, одухотвореною. Вона відрізняється чистотою та безкорисливістю, базується на загальній єдності всіх людей у Христі й тому є якісно новою.

Глибинну основу християнської любові Іоанн Богослов вбачає у подвигу спасіння, здійсненому Ісусом Христом: «Любов пізнали ми в тому, що Він поклав за нас душу Свою; і ми маємо класти душі свої за братів» (1 Ін. 3: 16). «Якщо так полюбив нас Бог, то і ми маємо любити один одного» (1 Ін. 4: 11), — закликає нас улюблений учень Христа.

Любов має божественне походження, і той, хто має її у своєму серці, «народжений від Бога і знає Бога» (1 Ін. 4: 7). Це можна бачити у вчинках людини: «Хто робить добро, той від Бога, а хто робить зло, той не бачив Бога» (3 Ін. 1: 11). Ті, що пускають у свою душу диявола, служать, мов раби, гріховним страстям, керуються у своєму житті плотськими бажаннями, нездатні на справжню любов ні до Бога, ні один до одного.

Де любов, там Бог, там світло життя. «Хто любить брата свого, той перебуває у світлі, й немає в ньому спотикання» (1 Ін. 2: 10). Така людина є справжнім християнином, носієм начала благодатного життя. «Якщо ми говоримо, що маємо єдність із Ним, а ходимо у темі, то ми говоримо неправду і не робимо правди; якщо ж ходимо у світлі, як Він у світлі, то маємо єдність один з одним, і Кров Ісуса Христа, Сина Його, очищає нас від усякого гріха» (1 Ін. 1: 6–7). Саме це дарує всім віруючим Христова Церква: світло Євангелія, в якому ми маємо ходити, не спотикаючись, єдність один з одним, що проявляється у взаємній християнській любові, і Літургію, на якій звершується Безкровна Жертва і ми причащаємося Тіла Христового й Крові Його.

**Священик Сергій Антонюк.
Закінчення буде.**

Святитель Афанасій Полтавський.

У веселому танці золотавого листя у парі з вітром на осінніх монастирських доріжках кружляють і мої думки. Про життя і смерть, про радість і біль, про тепло і холод душі... Життя людське сповнене по вінця гіркотою сліз і солодкістю надії. А чим відгукнеться серце на це — марнославством, озлобленістю чи мирністю, жалістю, добротою, — залежить від людини.

Ось зовсім поруч, у стінах собору Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря, спочиває «скорботний святитель» Афанасій Полтавський — на нещадний наклеп, що зазвичай знищує людину, він відповів смиренням... Незбагненно...

За кілька днів, 10 жовтня, а потім і 12 жовтня у Соборі Полтавських святих, святкуватимемо його пам'ять. А що означає — святкувати? Прийти в храм? Помолитися? Причаститися? Так, все це правильно і потрібно. Однак у вшануванні святої людини має бути ще щось, не підвладне одномоментності, закінченості, у цьому не можна поставити крапку! Не можна сьогодні прийти в храм, підносити палкі молитви, а завтра

байдуже переключитися на щось інше або когось іншого, а про вчорашні свої «уподобання» забути. Це на вулиці, в повсякденні, ми можемо пройти повз знайомих із холодною маскою на серці й обличчі. Але ж святі нас закликають не до того, щоб привносити погане мирське в храм і в духовне життя, а щоб з храму нести добро в мир.

То що ж значить святкувати і шанувати? Навчатися чесно там тих, хто наблизився своїм життям до Бога, освячуватися їхньою святістю, а розмірковуючи про їхню святість, думати і про своє життя, мету, покликання — так наставляє Свята Церква.

Хіба ми цього не знаємо? Але чомусь не приходять на згадку смирення святителя Полтавського Афанасія, коли їдеш в автобусі й треба поступитися місцем, або коли не поступилися місцем тобі, коли нагрубіятила відсторонена від реальності навушниками молодь, коли не зрозуміли колеги, коли не допомогли комунальні служби... Та хіба мало щодня ситуацій, які здійсмають у душі обурення, роздратування, злість?..

Світло для світу

А де ж любов, терпіння, ладність? У піймї душі їх, буває, не знайти й з ліхтарем.

Втішає у таких сумних самокопаннях Господь: Він чекає нас і робітниками єдинонадесятої години. Тільки не опускаймо рук. І це теж важливий духовний досвід святих. У важку годину вони з усіх своїх сил, людськи часто невеликих, трималися за Господа, зивали до Богородиці й угодників Божих.

Хоч не маємо ми перед тілесними своїми очима фотосвітлоцтва того, як молився святитель Афанасій, не відкрито для нас настїж завїсу таємниці його душі, але можемо уявити його, ще молодого вдівця-священника Полтавської Миколаївської церкви, в печалі за коханою дружиною, зі схиленою головою перед Горбанівським чудотворним образом Пречистої; і в літах єпископа, придушеного важким хрестом духовного болю, з молитвою на устах до Лубенського угодника Божого Патріарха Афанасія, на честь якого був наречений і перед моцями якого в обителі Мгарській перебував на спокої, і до Богородиці, Яка і тоді не залишала його Своїм Покровом (про це сказано в житії святителя).

Він закінчить свої дні, сказати по-сучасному, офіційно не реабілітованим (царська милість, виражена в призначенні пенсії, ніби й свідчила про те, що в наклеп не вірять, однак спростувань не було). І лише після смерті «скорботного святителя» Господь явив миру, який духовний світильник було поховано під спудом!

Як відомо, спочив святитель Афанасій, Полтавський чудотворець, у Полтаві в перший день 1801 року, був похований у Хрестовоздвиженському монастирі. Через вісім десятиліть, у 1882-му, інший ієрарх, Преосвященний Іларіон (Юшенів), прибувши на Полтавську кафедру й оглядаючи гробницю Преосвященного Афанасія, виявив, що тіло його нетлінне. Про це доповіли в Синод, звідти надійшов припис винести труну з усипальниці, а в склепі

влаштувати церкву, де поставити моцї й там правити панахиди до часу офіційної канонізації.

Зважаючи на численні факти зцілень і чудес, що відбувалися за молитвами до Преосвященного Афанасія, матеріали до його канонізації було підготовлено в короткий час. Ім'я святителя Афанасія було внесено в підготовлюваний до видання Полтавський патерик.

Але мине ще століття наруги над Церквою, перш ніж виповниться воля Божа щодо його угодника. Не перестасш дивуватися милостям Божим і Промислу! Навіть найлютіші буревії, що гнули країну до землі, не знищили ні пам'яті, ні моцей святого. У 2010 році святителя Афанасія, єпископа Могилівського і Полоцького, Полтавського чудотворця, було причислено до лику святих. Днем своєї пам'яті (10 жовтня) він ніби задав тон святкуванню духовно багатого Собору всіх Полтавських святих (12 жовтня) — його встановили через рік після прославлення святителя Афанасія, в день духовного торжества Полтави на честь Горбанівського чудотворного образу Пресвятої Владичиці нашої Богородиці, через який Пресвята Матір Божа щедро виливає благодать.

Своїми моцями святитель Афанасій спочиває в соборі Хрестовоздвиженського монастиря. Пам'ять про нього зберігають не тільки на Полтавщині, а й у Дніпропетровську — його нащадки. Незабаром з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа побачить світ книга-ікона (так назвав її упорядник протоієрей Георгій Вольховський) «Святитель Афанасій, Полтавський чудотворець», в якій зібрано

матеріали про життя святителя, його міцну віру й труди на благо Церкви.

Він став іще одним світочем землі Полтавської, який ставлять нагорі, щоб світив у темряві. Нам би не запліщуватися, щоб бачити шлях, освітлений його любов'ю до Бога і людей, його довірою Богу, й прагнути йти ним.

Святість святителя Афанасія, з волі Божої, була явлена світу через Преосвященного Іларіона (Юшенова): тоді вікарний єпископ Полтавської єпархії Іларіон виявив, що спочилий єпископ Афанасій нетлінний, і це стало, одночасно з чудотворіннями від моцей, підставою для канонізації.

А тепер і сам Преосвященний Іларіон, своїми останками спочиваючи в Хрестовоздвиженському монастирі, а духом у сонмі святителів перебуваючи перед Престолом Господа Вседержителя, буде прославлений Святою Церквою. Відповідне рішення прийнято Священним Синодом Української Православної Церкви. Чому так сталося? Тому що Христос ніколи не буває боржником, усіх, хто прославляє його на землі, Він прославляє на Небі — Небесною славою. А святі, в свою чергу, уподібнюючись Христу, теж не залишають тих, хто прославляє їх, ані в земному житті, ані в житті Небесному, готуючи для них поряд із собою місце в Обителях Горніх. Віримо, що єпископ Іларіон, який першим почав турбуватися про прославлення святителя Афанасія у лику святих, по його ж молитвах нині прославляється Церквою теж як святий.

Святі отці наші Афанасіє та Іларіоне, моліть Бога за нас!

Офіційно

Причислено до лику святих єпископа Полтавського і Переяславського Іларіона (Юшенова)

Відповідне рішення прийнято на засіданні Священного Синоду Української Православної Церкви 16 вересня.

Заслухавши рапорт голови Синодальної Комісії з канонізації святих архієпископа Херсонського і Таврійського Іоанна, розглянувши житіє, труди, подвиги та вправовуючи народне шанування єпископа Полтавського і Переяславського Іларіона (Юшенова), Священний Синод УПЦ благословив місце прославлення та шанування в межах Полтавської єпархії єпископа Полтавського і Переяславського Іларіона (Юшенова) (журнал №47).

Було затверджено іконописне зображення святого, проекти тропаря і кондака святому.

Пам'ять святителя Іларіона (Юшенова), єпископа

Полтавського і Переяславського, звершувати в день його прославлення.

Синод підніс подяку Всемилостивому Богу, дивному у святих Своїх, що явив нам нового молитвеника за Святую Церкву та наш народ.

Перед ракой із моцями святителя Афанасія в соборі Хрестовоздвиженського монастиря Блаженніший Митрополит Онуфрій.

Протоиерей Сергей Четвериков

Молдавский старец Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество

Продолжение.

Начало в №12 (2012) – 4, 7, 9, 11, 12(2013), 1–8

Глава 3

Духовные основания Паисиева братства. Виды монашеского подвига: отшельничество, средний путь и общежитие. Основания истинной монашеской жизни: послушание, нестяжательность, братская любовь. Осуществление этих начал монашества в братстве старца Паисия

Познакомимся подробнее со святоотеческими основами Паисиева братства на Афоне. Мы имеем возможность узнать их от самого старца Паисия из его письма к его другу и ученику иерею Димитрию, написанному в мае 1766 году. Он пишет: «Знай, возлюбленный мой друг, что Дух Святой через святых отцов распределил монашеское жительство на три чина: на отшельническое уединенное пребывание; на сожительство с одним или двумя единомысленными братьями и на общежитие. Отшельнический чин требует удаления от людей в пустыню с возложением всей заботы о душе своей и о пище, и об одежде, и о других телесных нуждах на единого только Бога. Его одного только отшельник должен иметь и помощником своим, и утешителем в своей борьбе и в своих немощах душевных и телесных, чуждаясь всякого утешения мира ради любви Божией. Сожительство с одним или двумя единомысленными братьями должно совершаться под руководством старца, опытного в Священном Писании и в духовной жизни, которому ученики обязаны полным послушанием и повиновением душою и телом. Общежитие же, которое, по слову святого Василия Великого, начинается от совместного сожительства не менее, по примеру Спасителя и Его Апостолов, двенадцати братьев и может возрастать до многочисленного собрания, состоящего из людей даже различного племени, заключается в том, чтобы вся собравшаяся во имя Христово братия имела одну душу, одно сердце, одну мысль и одно желание работать вместе Христу через исполнение Его Божественных заповедей, и друг друга тяготы носить, повинаясь друг другу в страхе Божиим, имея во главе своего общежития отца и наставника, настоятеля обители, опытного в объяснении Священного Писания, способного наставлять и словом, и делом. Сему наставнику

братия обязана повиноваться, как самому Господу, решительным и совершенным отсечением и умерщвлением своей воли и своего рассуждения, то есть ни в чем не противясь его заповедям и учению, если они будут согласны с заповедями Божиими и учением святых отцов. Во всех этих трех видах монашеской жизни как установленных Духом Святым, многие святые отцы в совершенстве угодили Богу, просияли, как солнце, духовными дарованиями и оставили нам высокий пример для подражания. И о всех этих трех видах монашеского жительства мы имеем ясное свидетельство Священного Писания. Какой же из этих трех видов монашества нужно предпочесть другим? Великий наставник монашеской жизни, преподобный Иоанн Лествичник, дает совет исходящим из мира в монашество не уклоняться ни направо, ни налево, но идти царским путем. Он говорит, что уединенное пустынное жительство требует ангельской крепости, и новоначальный, особенно побеждаемый душевными страстями гнева и тщеславия, зависти и самомнения, да не дерзает видеть даже и следа пустынного пребывания, чтобы не впасть в иступление ума. В то же время преподобный Иоанн Лествичник не советует вступать и в общежитие не потому, что оно бесполезно, но потому, что оно требует особенно большого терпения. Всего же лучше идти царским путем, т. е. иметь пребывание с одним или двумя братьями под руководством старца. Такое жительство имеет то удобство, что оно не требует великого терпения, как общежитие, и является более отрадным, нежели пустынножительство. При таком среднем пути приходится повиноваться только старцу да одному или двум сожителям-братиям. В общежитии же нужно повиноваться не только отцу своему, но и всей братии до последнего человека и терпеть от них досады, укоризны, поругания и разного рода искушения, быть прахом и пеплом под ногами всех и, подобно рабу купленному, всем служить со смирением и страхом Божиим, без ропота терпеть крайнюю нужду, свойственную общежитию, и скудость в пище и в одежде.

Смещение различных путей монашеской жизни и преждевременное обращение к пустынножительству неизбежно приводит к самым печальным последствиям. Отвергающий установленный Богом порядок и вместо того, чтобы воспитывать в себе, живя в общежитии, святое и блаженное послушание, через

которое приобретает истинное смирение, приводящее к освобождению от страстей, устремляющийся в пустыню и избирающий себе безмолвное и уединенное жительство подвергается за свою дерзость гневу Божию и, подобно неискусному воину, не научившись в общежитии, и не умея держать в своих руках духовное оружие, и осмелившись отойти от опытных воинов Христовых и наедине вступить в борьбу со своими врагами бесами, вместо победы попушением Божиим терпит поражение, падает перед своими врагами и вскоре бывает совершенно ими умерщвлен. Все это постигает его за то, что он нарушает тот Богопреданный порядок, который установил Сам Иисус Христос Своею пречистою жизнью во плоти, и вместо того чтобы со Христом страдать в общежитии, посягает в гордости своей сразу взойти на самый крест Христов, избрав себе пустыню прежде общежития. Поэтому он уже становится не пустынножителем, а самочинником, и в результате такого самочинного пустынножительства является не добро, а одна только диавольская прелесть. История монашества показывает, что от такого самочинного и бесчинного жительства великое множество иноков и в древние, и в нынешние времена погибли, будучи прельщены диаволом и помутившись умом; они сами себя уморили различными и страшными видами смерти, отчего да спасет нас всех Христос Спаситель своею благодатию.

Совершенно иною представляется жизнь тех, которые покорно и твердо идут установленным Богом порядком монашеской жизни. В основе этого порядка лежит утвержденное Богом истинное древо жизни, святое послушание. Питаясь плодами этого древа, немощные и новоначальные самоотверженным и совершенным отсечением своей воли и рассуждения убегают смерти и всякой прелести диавольской, неизбежной для самочинников. Общее жительство и святое в нем послушание, являющиеся корнем истинной монашеской жизни, установил на земле для людей Сам Христос Спаситель, показав им и живой пример такого общежития в лице Своем и Своих двенадцати апостолов, во всем повиновавшихся Его божественным заповедям. Божественное послушание является главною добродетелью небесных сил ангельских. Оно же явилось основанием блаженной жизни первых людей в раю, и когда впоследствии оно было утрачено людьми, Сын Божий по крайнему своему

человеколюбию и милосердию в Себе Самом возобновил и восстановил эту добродетель, будучи послушен своему Небесному Отцу даже до смерти, смерти же крестной. Своим послушанием Он исцелил наше непослушание и открыл всем истинно в Него верующим и повинующимся Его заповедям двери небесного царствования.

Подражая примеру Господа, в первенствующей Церкви восемь тысяч христиан жили общежитием, не считая ничего своим, но все имея общим, и ради такого жития они сподобились приобрести и сердце, и душу едину. В таком же общежитии пребывали и древние преподобные отцы наши повсюду и в лаврах, и в монастырях, руководствуясь уставом, составленным устами Христовыми святым Василием Великим, и просияли паче солнца. Никакой другой образ жизни, помимо общежития, с блаженным послушанием не приносит человеку такого преуспеяния, не избавляет его так скоро от всех душевных и телесных страстей благодаря смирению, которое рождается от блаженного послушания и приводит человека в его первобытное чистое состояние, обновляя в нем образ и подобие Божие, восстанавливая в нем дар Божий, полученный через святое крещение, а также сообщая ему другие дарования, которых за свое смирение становится причастным по благодати Божией истинный послушник, что он и сам душевным своим чувством может ощущать неоднократно. Общежительное пребывание братий, собравшихся во имя Христово, к какому бы народу или племени они ни принадлежали, соединяет их столь великою взаимною любовью, что все они становятся единым телом и членами друг друга, имея одну общую главу — Христа, горя любовью к Богу, к своему духовному отцу и друг к другу, имея все единодушно и единомысленно одну и ту же цель — усердно исполнять и сохранять заповеди Божии, друг друга в этом поощряя, друг другу повинаясь, друг друга тяготы нося, друг другу бывая господами и вместе с тем слугами. Во имя этой святой истинной и единомысленной любви они становятся подражателями жизни Самого Господа, Его святых апостолов, повинаясь во всем своему духовному отцу, исповедуя ему все тайны своего сердца, принимая его слова и заповеди как бы из уст Самого Бога, свою волю и свое рассуждение, противные разуму отца своего, как нечистую одежду, презирая, проклиная и далеко от себя отбрасывая, избегая их, как прелести диавольской, страшась их, как геенны огненной, и постоянно моля Бога, чтобы Он Своею благодатию избавил их от этой тяготы и помог им всем сердцем обратиться к своему отцу, как дитя к матери, и следовать ему во всем, как овцы пастырю, и повиноваться ему, как произведение своему художнику, ни в чем не поступая по своему рассуждению. Это божественное послушание, будучи корнем и основанием всей монашеской жизни, теснейшим образом связано с общежитием, как душа бывает связана с телом и одно без другого не могут существовать. Послушание есть самая короткая лестница к небу, имеющая только одну ступень — отсечение своей воли, и вступивший на эту лестницу быстро восходит на небо. А кто отпадает от послушания, отпадает от Бога и от небес, как это ясно удостоверяют богоносные отцы наши».

Продолжение следует.

Афон в альбоме великого князя Константина Константиновича. Келья святогорца.

Патмос — одно из главных святых мест христианского мира. Если Иерусалим — это начало Евангелия, то Патмос — его завершение

Эгейский Иерусалим

— Мы направляем вас на остров Родос, — сказал представитель туристической фирмы.

«Почему именно на Родос, — подумал я. — Ведь я собирался ехать на Крит...»

Мое недоумение рассеялось, когда я взглянул на карту: неподалеку от Родоса находился остров Патмос — одна из величайших святынь православного мира. Именно на этом острове отбывал ссылку святой апостол и евангелист Иоанн Богослов, именно здесь им написан Апокалипсис, самая загадочная и самая таинственная книга Нового Завета...

Римский император Домициан, воздвигнув большое гонение на христиан, схватил апостола Иоанна Богослова и, подвергнув жестоким пыткам, сослал на Патмос. Ночью, в тонком сне, святому явился Сам Господь и, утешив его, сказал:

— Этот остров весьма в тебе нуждается.

За короткое время Иоанн Богослов обратил ко Христу почти все население Патмоса. По его молитвам слепые прозревали, мертвые воскресали, прокаженные очищались, бесы, вредившие людям, исчезали. Однажды святой апостол вместе со своим учеником Прохором уединился в пещере. Здесь они провели десять дней. Иоанн, будучи в пещере, ничего не вкушал, а только молился. Прохор же ненадолго отлучился. И был к апостолу голос свыше: «Иоанн, Иоанн!» Тот отвечал: «Что повелеваешь, Господи?» И голос говорил свыше: «Потерпи еще десять дней, и будет тебе Откровение великое». Апостол провел без пищи еще десять дней. И совершилось дивное: Ангелы Божии сошли с Небес и возвестили ему неизреченное. И когда Прохор возвратился к апостолу, тот послал ученика за чернилами и пергаментом, а потом два дня говорил Прохору о бывшем ему Откровении, а тот записывал слова своего учителя.

Апокалипсис (в переводе с греческого — «откровение») в таинственных образах показывает будущие судьбы Церкви Христовой и всего мира. Для чего это нужно? Вселенская Церковь пребывает в постоянном борении с врагами — как видимыми, так и невидимыми. Откровение передает впечатляющие картины этой брани, показывает неизбежность гибели всех и всяческих врагов Церкви, прославляет ее верных чад, утешает и ободряет их.

Последняя книга Нового Завета сокровенна. «Темнота сей книги не препятствует удивляться ей, — пишет святитель Дионисий Александрийский. — И если я не все в ней понимаю, то лишь по моей неспособности. Я не могу быть судьей истин, в ней

Монастырь апостола и евангелиста Иоанна Богослова на горе Хора.

закрывающихся, и измерить их скудостью моего ума; руководствуясь более верою, чем разумом, нахожу их только превосходящими мое понимание».

Впрочем, мы, современные христиане, живем в те времена, когда кажется, что многое из того, о чем говорит Апокалипсис, сбывается прямо на наших глазах.

«Третий Ангел вострубил, и упала с неба большая звезда, горящая подобно светильнику, и пала на третью часть рек и на источники вод. Имя сей звезде «полынь»; и третья часть вод сделалась полынью, и многие из людей умерли от вод, потому что они стали горьки» (Откр. 8: 10–11).

Это — как будто бы о Чернобыле, о ядерной катастрофе, последствия которой мы переживаем до сих пор.

«Пятый Ангел вострубил, и я увидел звезду, падшую с неба на землю, и дан был ей ключ от кладязя бездны. Она отворила кладязь бездны, и вышел дым из кладязя, как дым из большой печи; и помрачилось солнце и воздух от дыма из кладязя» (Откр. 9: 1–2).

А это — словно о событиях в Персидском заливе, происшедших в 1991-м, когда иракские воины, покидая Кувейт, подожгли нефтяные скважины.

Хотя, конечно, этими событиями значение апокалиптических символов не исчерпывается; эти символы неизмеримо глубже и таинственнее, ибо охватывают не только времена прошедшие или нынешние, но и будущие.

От Родоса до Патмоса несколько часов на быстром корабле и на редкость комфортабельном пароме «Марина». Кос, Калинос, Лерос, Липси — чудные, восхитительные, неповторимые по своей красоте острова перебираешь, как бусинки четок. Но вот наконец и Патмос. Он похож на маленькую кляксу, нечаянно упавшую с пера на темно-синий лист моря и принявшую весьма причудливые очертания. Остров горист: взглянешь направо — горы, взглянешь налево — горы, оглянешься назад — там, за серебристо-голубым заливом, тоже горы.

Скала — маленький городок на берегу, столица острова. Тихие улочки, на каждом шагу — кафе и ресторанчики, разного рода магазины, правда, в них мало покупателей, да и те в основном туристы.

Ну а местные жители — и юноши, и девушки, и почтенные джентльмены, и солидные дамы — ездят на мотоциклах и мотороллерах (это основной вид транспорта не только на Патмосе, но и на любом другом греческом острове).

В порту множество яхт, больших и маленьких катеров, они колыхнутся на воде, словно им не терпится выйти в открытое море.

Но не будем задерживаться здесь, а поспешим в пещеру Апокалипсиса, в то святое место, ради которого мы и прибыли сюда. До пещеры всего два с небольшим километра, но — в гору. Можно идти пешком, можно ехать на автобусе, а можно и «проголосовать» — греки очень доброжелательные люди, всегда «подбросят».

В пещере, а точнее, в преддверии к ней, меня встретил иеромонах Евфимий, невысокого роста, с добрыми лучистыми глазами и белоснежной бородой. Такое ощущение, что мы с ним знакомы давным-давно. Мы троекратно, по-христиански, облобызались, и он движением руки пригласил меня войти. Вниз, в пещеру, ведет крутая лестница с высокими ступенями — один пролет, другой, третий. Широкие, открытые настежь двери, над ними — надпись: «Это место, производящее неизгладимое впечатление, не что иное, как дом Бога; это — дверь на Небеса». Я осенил себя крестным знаменем и... вошел. Знакомый запах храма — храм с двумя небольшими иконостасами и двумя алтарями, мерцание свечей, старинные иконы, молящиеся люди. Но все это я заметил потом, потом... А первое впечатление...

Переступив порог пещеры, я оказался... на Небе, в Райских обителях, в Неземных чертогах, где курится душистый

Икона с образами святого Иоанна Богослова и святого Христоудала в обители апостола Иоанна.

благовонный фимиам и звучат дивные хоры светлооких Ангелов. Моя душа пела и ликовала... Такого со мной еще никогда не бывало — ни в одном храме, ни в одном монастыре. Приложившись к иконе святого апостола и евангелиста Иоанна Богослова и поставив перед ней свечку, я прошел дальше.

Левый придел — просторный, с высокими сводами, с паникадиллом, с окном, выходящим на склон горы, а правый — это и есть собственно пещера: низкий свод — если протянуть руку, можно коснуться серой шершавой скалы (впрочем, по мере того как продвигаешься по пещере, скала поднимается выше и круче); стена с небольшим плавным изгибом, почти ровный, с небольшими трещинами «пол» — все осталось таким, как девятнадцать веков назад.

Вот место, где стоял Иоанн в тот страшный и славный день, когда... впрочем, мое слабое и неверное перо дрожит — не в состоянии описать того, что происходило с Тайнозрителем; и будет лучше, если он сам расскажет об этом.

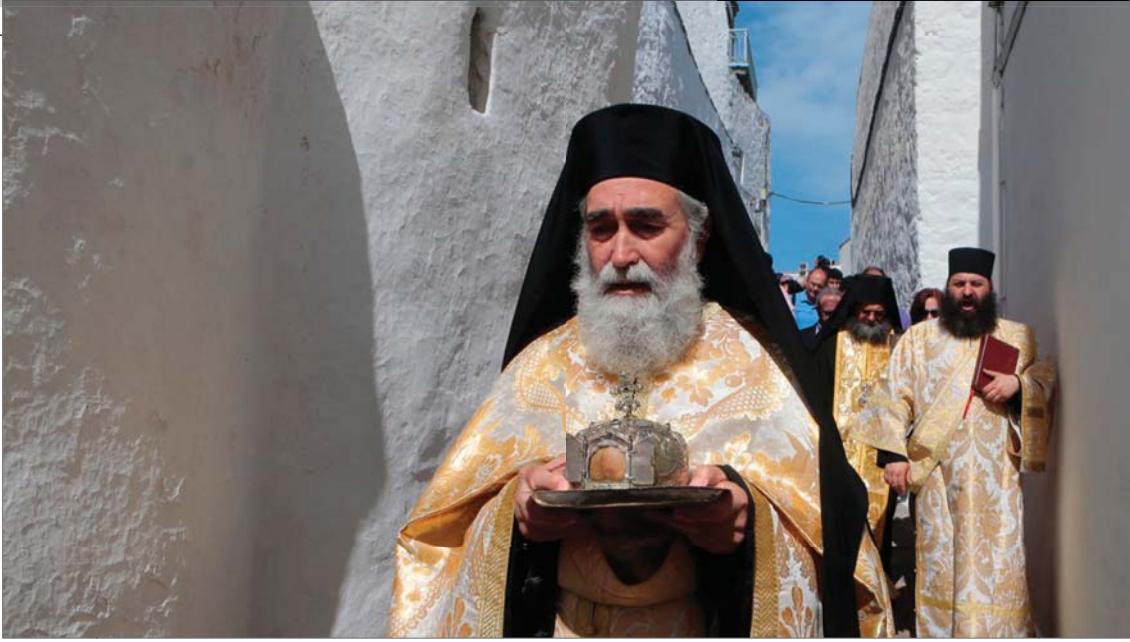
«Я был в духе в день воскресный, и слышал позади себя громкий голос, как бы трубный, который говорил: Я есмь Альфа и Омега, Первый и Последний; то, что видишь, напиши в книгу и пошли церквам, находящимся

в Асии: в Ефес, и в Смирну, и в Пергам, и в Фиатиру, и в Сардис, и в Филадельфию, и в Лаодикию. Я обратился, чтобы увидеть, чей голос, говоривший со мною; и обратившись, увидел семь золотых светильников и, посреди семи светильников, подобного Сыну Человеческому, облеченного в подир и по персям опоясанного золотым поясом: глава Его и волосы белы, как белая волна, как снег; и очи Его, как пламень огненный; и ноги Его подобны халколивану, как раскаленные в печи, и голос Его, как шум вод многих. Он держал в деснице Своей семь звезд, и из уст Его выходил острый меч с обеих сторон; и лице Его, как солнце, сияющее в силе своей. И когда я увидел Его, то пал к ногам Его, как мертвый» (Откр. 1: 10–17).

Большая — почти во всю высоту пещеры — икона справа от Царских врат изображает именно это событие. Святой апостол лежит у ног Спасителя не в силах подняться и обрести дар речи... «И Он положил на меня десницу Свою и сказал мне: не бойся; Я есмь Первый и Последний, и живой; и был мертв, и се, жив во веки веков, аминь; и имею ключи ада и смерти. Итак напиши, что ты видел, и что есть, и что будет после сего» (Откр. 1: 17–19).

В этот момент монолитная скала над головой Иоанна с большим шумом раскололась на три части. Если поднять голову и посмотреть вверх, то можно их увидеть и даже потрогать. Они

Крестный ход вокруг монастыря.

Вход в храм над пещерой Апокалипсиса.

В пещере Апокалипсиса.

похожи на три пальца, которые мы складываем вместе, чтобы осенить себя крестным знаменем и чтобы прославить Господа Вседержителя, Отца и Сына и Святого Духа, Творца Неба и земли, всего видимого и невидимого мира, — вспомним Троическое явление Господа в момент Крещения Иисуса Христа на Иордане.

Потрясенный и просветленный, Тайнозритель встал на ноги, чтобы слушать Господа и чтобы потом в утешение нам, верующим людям, написать Апокалипсис, книгу, которая поражает и удивляет, призывает к покаянию и трезвению, приводит в восхищение и ужас, заставляет трепетать от восторга и всегда помнить о нашем последнем земном рубеже.

«Тайна семи звезд, которые ты видел в деснице Моей, — продолжал Спаситель, — и семи золотых светильников есть сия: семь звезд суть Ангелы семи церквей; а семь светильников, которые ты видел, суть семь церквей» (Откр. 1: 20).

А вот место, где стоял Пророк и записывал то, что говорил его учитель, — он стоял как бы за аналоем, и ему было очень удобно писать — такое пологое углубление оказалось в скале...

На вопросы паломников отвечал немолодой смуглый грек, одетый в свободного покроя рубашку.

— А это что такое? — спросил я у него, показав на небольшую круглую впадину в скале, обрамленную нимбом под цвет камня;

над нимбом был изображен головной убор священнослужителя (эта впадина находилась внизу, у самых ног, и была обнесена аккуратной загородочкой).

— Здесь, положив голову в углубление, спал святой Иоанн, — ответил служитель.

— А это? — продолжал я спрашивать, указав на совсем маленькую выемку в скале, гораздо выше первой, уже за пределами загородки (она тоже была с нимбом).

— Святой Иоанн Богослов клал в это углубление ладонь, поднимаясь со своего ложа, — ведь он был в весьма преклонных летах, — пояснил грек.

Группы паломников (датчане и шведы, немцы и англичане, греки и испанцы) входили в пещеру и уходили, некоторые садились на лавки и слушали рассказ служителя об Апокалипсисе; прошло довольно много времени, а я никак не мог расстаться со святыней — так бы и остался здесь навсегда. Но вот настал час, когда пещеру-храм нужно было закрывать, и мне волей-неволей пришлось подняться наверх.

На самой вершине горы Хора стоит монастырь, видный почти с любой точки острова. У него серые, мощные, высокие стены — в ширину ему расти было некуда, и он рос ввысь. Он похож на неприступный средневековый замок. Со всех сторон окружен белыми домами — так пастыря окружают овцы. Это монастырь святого апостола и евангелиста Иоанна Богослова. Его основал святой Хосиос Христулос в XI веке. «Мое горячее желание было, — говорил он, — поселиться на этом безлюдном островке на краю земли, где царит спокойствие и куда не пристают корабли». Нетленные мощи святого Христулоса покоятся в часовне, посвященной его имени (она находится в стенах обители).

Маленький, с пятачок, дворик. Слева — храм во имя святого Иоанна Богослова. Справа — иконная и книжная лавка. Если пройти дальше, то попадешь в большой музей — он занимает два этажа.

Водосвятный молебен на городской площади в день памяти любимого ученика Спасителя.

Сейчас братья насчитывают тридцать пять человек. Ее возглавляет епископ Исидор. Монахи работают в саду, поддерживают порядок в обители, принимают многочисленных паломников. Экономических трудностей братья сейчас не испытывают.

Большая нагрузка лежит на духовнике архимандрите Павле. Он окормляет не только братию скитов (их на острове больше десятка), но и сестер двух женских монастырей. С духовными вопросами к нему обращаются как жители Патмоса, так и других близлежащих островов.

В обители много редких святынь: честные и цельбоносные главы апостолов Фомы и Филиппа, а также священномученика Антипы, епископа Пергамского; особым почитанием паломников пользуются наручники Иоанна Богослова.

Богослужение совершается один раз в сутки — с трех до шести часов утра. Я попросил у иеродиакона Симеона, который опекал меня, будильник — чтобы встать вовремя.

— Будильник не нужен, — сказал он. — Как услышишь удар колокола, сразу вставай.

Но я его не услышал — то ли потому, что крепко спал, то ли потому, что от колокольной меня отделяли толстые стены, то ли потому, что звон колоколов недостаточно силен. Я проснулся около четырех часов, быстро умылся и вышел. Когда спускался вниз, встретил Симеона — он шел за мной.

— Быстрее, — сказал он, — уже читается канон.

Я остановился посреди храма, чтобы удобно было молиться и класть поклоны, но иеромонах, совершавший каждение, показал мне, что нужно отойти в сторону, к стене, в одну из ниш, предназначенных для братии, — тут можно было и сидеть, и стоять.

В храме царил полумрак, мерцали лампы. У колонн, на плоских аналоях, лампы освещали богослужебные книги. Монахи читали канон нараспев — то по очереди, а то оба вместе, по одной книге, — получалось необыкновенно красиво. Голоса у них были сочные, свежие, акустика в храме — великолепно; незнание греческого языка не было серьезной помехой — я наслаждался службой, это было настоящее духовное «пиршество».

Хора как такового не было. Его заменял то один, то другой монах. «Символ веры» прочитал величавый старец — медленно, с паузами, вникая в смысл каждого слова: так мог читать только глубоко верующий человек.

После Божественной Литургии монахи пригласили меня и трех молодых паломниц, приехавших из Афин, на чашечку утреннего кофе.

У меня была возможность поехать на многие греческие острова — Сими, Лесбос, Тинос... Но я поехал на Патмос — духовную жемчужину Средиземного моря. «Царство Небесное, — сказал Спаситель, — подобно купцу, ищущему хороших жемчужин, который, найдя одну драгоценную жемчужину, пошел и продал все, что имел, и купил ее» (ср.: Мф. 13: 45–46).

Маленький островок в Эгейском море, маленький по размерам, но большой — духовно. Верующие называют Патмос Эгейским Иерусалимом. Поток паломников сюда не иссякает никогда — ни весной, ни осенью, ни в жару, ни в холод.

Я покидал Патмос ночью. Гигантский паром отчалил от берега так тихо, словно был невесом. Государственный флаг на корме трепетал на свежем ветру. Фигуры провожающих на пристани становились все меньше и меньше... Остров был залит огнями. Ослепительно освещенный причал, гавань с бесчисленными катерами и яхтами с сигнальными огнями на мачтах, улочки с нежно-бирюзовыми витринами магазинов, бесконечный овал набережной — все сияло, дробясь и играя яркими искрами и бликами в прибрежной воде. Над островом возвышался монастырь Иоанна Богослова. Он был освещен прожекторами и походил на тот Град, который увидел евангельский Тайнозритель, — новый, сходящий от Бога с Неба, «приготовленный как невеста, украшенная для мужа своего... Город расположен четвероугольником, и длина его такая же, как и широта... Ворота его не будут запираться днем; а ночи там не будет... И не войдет в него ничто нечистое и никто преданный мерзости и лжи, а только те, которые написаны у Агнца в книге жизни» (Откр. 21: 2, 16, 25, 27).

Николай Кокухин.
«Поклонение святыням».

Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Василівці

Майже півтора століття проіснувала церква Різдва Пресвятої Богородиці у колишній Василівці (згодом — Яновщині, тепер — Гоголевому Шишацького району Полтавської області). Саме в ній підносив свої молитви до Бога класик вітчизняної літератури та християнський мислитель Микола Васильович Гоголь. І не лише він, а й інші представники родини Гоголів-Яновських та їхні нащадки. Цей храм вистояв у криваві лихоліття Жовтневої революції та не був знищений німецькими снарядами під час Великої Вітчизняної війни, і все ж не вцілів — загинув від рук людей, пройнятих незбагненною ворожнечею до Бога. Напевно, не судив Господь стояти храму рукотворному тоді, коли хвилями безбожництва зруйновані були храми нерукотворні — душі людські.

Церкву у Василівці мали намір будувати ще дід та бабуса М. В. Гоголя — Афанасій Дем'янович та Тетяна Семенівна Гоголь-Яновські. Спочатку планувалося збудувати дерев'яний храм, оскільки на цеглу достатніх коштів родина не мала. З цього приводу Афанасій Дем'янович навіть їздив у Полтаву до церковного начальства, проте дозволу на будівництво не отримав. Він помер у 1805 році, так і не здійснивши свій задум. У кімнаті ж його дружини Тетяни Семенівни (уродженої Лізогуб) довгий час стояла скриня довжиною в два аршини, в яку вона збирала мідні гроші для будівництва храму.

Роки йшли, василівці продовжували їздити молитися за багато верств у Сорочинці, Диканьку, іноді у Шишаки. Особливо важко було це зробити навесні або пізньої осені, оскільки річка Говтва розливалася і змивала містки. Справу будівництва храму судилося завершити сину Афанасія Дем'яновича — Василю Афанасійовичу Гоголь-Яновському.

Матір М. В. Гоголя — Марія Іванівна Гоголь-Яновська — писала у своїх «Спогадах»: «Церкви у нас не было, и люди оттого терпели много неудобств, особенно в дурную погоду и при переездах через реку Голтву. Я начала просить у мужа строить. Он удивился и сказал: “Помилуй! Как мы будем строить церковь, когда у меня нет и восемьсот рублей!” А я ответила, что Бог поможет. В это время приехала маменька и начала также уговаривать. И видно, что это было Божье изволение, потому что все начало устраиваться само собой».

Марія Іванівна, налякана невдалими першими пологами, перед народженням сина Миколи ходила пішки в Диканьку, де в Миколаївській церкві молилася перед чудотворною іконою святителя Миколая. Там вона дала обітницю, що якщо з'явиться на світ дитина живою та здоровою, то побудує храм, і якщо немовля буде хлопчиком — дасть йому ім'я на честь Мирлікійського Чудотворця.

Син Микола — майбутній геній — народився у 1809 році, добра справа могла зачатися. Власних коштів та бабусиних заощаджень виявилось замало, а тому Василь Афанасійович та Марія Іванівна вирішили додати до цих грошей виручку від чотирьох ярмарків, що проводилися у Василівці. Храм вирішили будувати на майдані — навпроти маєтку Гоголів.

Проект будівництва розробив італійський архітектор, який у той час проживав у далекого родича Гоголів — Д. П. Трошинського в селі Кибинці Миргородського повіту.

Будівництво тривало майже три роки. Цеглу випалювали на власному заводі, а пісок та глину привозили селяни, які згодилися це робити безкоштовно, бо «будувалася святиня».

1 червня 1821 року будівництво завершилося. Споруда була простою і красивою, невеликою, однобальною, білою із зеленим куполом, який увінчував позолочений хрест, виконана в стилі ампір. Освячений храм був на честь Різдва Пресвятої Богородиці.

Відразу ж після закінчення будівництва подружжя Гоголь-Яновських вирушило до міста Ромен, де на Іллінському ярмарку вони обміняли старовинне сімейне срібло на церковне начиння.

Василь Афанасійович Гоголь-Яновський передчасно помер у 1825 році. Його ж дружина, Марія Іванівна, продовжувала опікуватися утриманням храму, для якого не шкодувала коштів, сил і часу. В одному з листів до свого близького родича та товариша П. М. Косярівського, вона писала про виготовлення нової Плащаниці для храму: «Плащаницю, мне кажется, лучше сделать по последнему описанию Вашему, чтобы Спаситель наш нарисован был на гарденатле, а слова бы были в рамках. Бархата же можно пришить и голубого — хорошего цвета, впрочем, я отдаюсь совершенно на изящный вкус той особы, которая будет трудиться над привидением в порядок сего Богоугодного дела, и верно я буду восхищена Плащаницей, когда ее увижу».

Через багато років, незважаючи на свою скромність, Марія Іванівна любила розповідати про те, як сам Бог допоміг спорудити церкву в рідній Василівці.

Відомо, що Микола Васильович Гоголь вислав матері гроші в подарунок, на які вона побудувала кам'яну огорожу довкола храму. Поряд із церквою

Василь Афанасійович і Марія Іванівна Гоголь-Яновські.

знаходилася дерев'яна дзвіниця на стовпах. Протягом ХІХ століття храм декілька разів ремонтувався та зазнавав реконструкції, а замість старої дзвіниці було збудовано нову. Вважають, що перша будувалася за проектом самого Василя Афанасійовича, а нова — за кресленнями, зробленими Миколою Васильовичем Гоголем.

Г. П. Данилевський, відвідавши в червні 1852 року село Гоголя, в замітці «Знакомство с Николаем Васильевичем Гоголем» писав: «Хуторок Яновщина выглянул, наконец, между двух отлогих зеленых холмов. С дороги стала видна на широкой поляне каменная церковь с зеленой крышей. Ограда церкви сквозная, в виде решетки из окрашенных желтой и белой краскою кирпичей».

Уже за часів войовничо-атеїстичної влади, в 1923 році, у Василівці святкували сторіччя храму. Тоді ж, на честь свята, в церковній огорожі було споруджено великий дерев'яний хрест.

На жаль, руйнівні вітри ХХ століття не оминули Гоголівської святині. У 1933 році постановою атеїстичної влади храм було закрито, а з дзвіниці знято дзвони й відправлено на металобрухт. Із чотирьох дзвонів до нашого часу лишився лише один, котрий нові господарі використовували як пожежний. А в 1935 році було знищено й саму дзвіницю. В 1940 році вчитель місцевої школи скинув із купола храму хрест.

Під час Великої Вітчизняної війни богослужіння в церкві відновилися, проте ненадовго — лише на рік (1942–1943). Після закінчення війни в храмовому приміщенні влаштували колгоспну комору та зернохосвище.

У березні 1956 року церкву Різдва Пресвятої Богородиці в селі Гоголевому Постановою Ради Міністрів УРСР було внесено до «Переліку пам'яток архітектури, що перебувають під державною охороною». Однак це не завадило місцевим активістам-безбожникам у 1957 році

Храм у Василівці.

розібрати храм на цеглу, повністю знищивши його.

Тепер на церковному майдані розбитий парк, і лише самотня могила фундаторів Різдво-Богородичної церкви, батьків уславленого на весь світ письменника М. В. Гоголя — Василя Афанасійовича та Марії Іванівни Гоголь-Яновських, та дерев'яний хрест на місці колишнього вітаря нагадують про півтора століття історії Гоголівської святині.

«Всьому свій час, і час свій для всякої речі під небом: час народжуватися і час помирати; час садити і час виривати посаджене; час вбивати і час лікувати; час руйнувати і час будувати; час плакати й час сміятися; час ридати і час танцювати; час розкидати каміння і час збирати каміння; час обіймати і час ухилитися від обіймів; час шукати і час втратити; час збирати і час кидати; час дерти і час зашивати; час мовчати і час говорити; час кохати і час ненавидіти; час війни і час миру» (Еккл. 3: 1–8) — говорить Священне Писання.

Промайнули роки... Богоборчі правителі, що гордовито прагнули «весь мир разрушить до основания, а затем...», самі того не очікуючи, опинилися на задвірках історії й канули у небуття.

Декілька років тому в селі Гоголевому в пристосованому приміщенні відновилося звершення богослужінь. Знову на Гоголівській землі залунали церковні піснеспіви та затеплилися лампади перед святими образами, з відновленої за кресленнями М. В. Гоголя, які збереглися, дзвіниці знову покотилася мелодійна музика дзвонів, скликаючи селян до спільної молитви.

На храмове свято Різдва Пресвятої Богородиці цього року в Гоголевому святкова урочиста Божественна Літургія була звершена просто неба, на тому самому місці, де колись височіла Різдво-Богородична церква. А зовсім неподалік триває спорудження нового дерев'яного храму на честь святителя Миколая Чудотворця — небесного покровителя нашого славетного земляка М. В. Гоголя. Свіча віри Христової, яку намагалися протягом багатьох десятиліть загасити у Василівці (нині Гоголевому), все ж таки не згасла.

Після часу, в який розкидали каміння, обов'язково належить прийти часу, коли це каміння будуть знову збирати.

*Настоятель
Миколаївської парафії
села Гоголеве
ігумен Афанасій (Бідний).*

Небо на земле

«В церкви имеет обширное место символика (образность), христианину надобно ее разуместь и проникать умом в сокровенный смысл ее».

Святой праведный Иоанн Кронштадтский

Отправляясь молиться в храм, многие ли из нас задумываются о значении храма как Дома Божия, как частицы грядущего Царствия Божия, предвосхищающей его пришествие, как образа всего Божественного Царства, к которому Церковь ведет весь мир, наконец, как вселенной,

смысл которой придает соучастие в деле спасения? Между тем для более полного и осмысленного понимания мира, своей веры, духовной жизни, вечных тайн человеческой души приходящему в храм хорошо бы научиться читать художественный язык архитектурных форм. С любезного разрешения

главного архитектора и клирика общины столичного кафедрального Воскресенского собора Украинской Православной Церкви иерея Олега Степанова редакция начинает публикацию его материалов. Надеемся на продолжительное и плодотворное сотрудничество с автором.

Иерей Олег Степанов.

Священное Писание в камне

Когда первые люди жили в Раю, они не нуждались в святилищах, так как могли лично общаться с Богом и созерцать Его. После же грехопадения и изгнания из Рая изменилось состояние людей. Они потеряли способность созерцать Господа и стали смертны. Но Господь не оставил свое творение и предсказал рождение Избавителя, Которому надлежало явиться в конце времен и спасти человечество от греха, дьявола и смерти. Связь с Богом не была утрачена, люди просили помощи, защиты, возносили хвалу Ему и надеялись на Его милость.

Как правило, молились Богу на возвышенностях, делали жертвенник из камня, сжигая там свои приношения. Господь продолжал вести людей к истинной жизни, спасению, несмотря на то что некоторые из них иногда уклонялись от истинной веры и служения Господу Богу, служили богам-идолам, возводя им капища и принося жертвы. И даже по своей гордости стали строить высокую башню в центре огромного города Вавилона, прозванную «Вавилонской» и являющуюся вызовом Богу. Но Господь разрушил безумную постройку и рассеял народы строителей, и они разошлись по миру, так и не закончив башню.

Прошли века до того времени, когда Господь собрал свой народ и дал точное устройство Святилища и Храма, где Он смог общаться со Своими служителями и возвещать народу Свою волю. Это были скиния Моисея — походный храм-шатер израильского народа, и каменный Храм Соломона на горе Мориа в Иерусалиме.

А после рождения обещанного Богом Спасителя мира — Мессии Иисуса Христа, Его проповеди, великих чудес, деяний, крестной жертвы, Воскресения и Вознесения, верные Его ученики и все христиане соединились Святым Духом в Святую Церковь Христову. На протяжении многих веков Великой Священной истории, несмотря на жестокие гонения, запреты, непонимание, ереси, Святая Соборная Апостольская Церковь жила, росла и развивалась по всему миру под водительством Святого Духа, сохраняя Истину Христову в чистоте и святости. И христианский православный храм является тому ярким свидетельством и воплощением.

После разрушения Иерусалимского храма в 70-м году местом для молитвенных собраний первых христиан служили, как правило, тайные комнаты в частных домах или другие прибежища (молитвенные дома, домовые церкви, катакомбы). Тогда невозможно было осуществить наземное строительство храмов из-за жестоких гонений, поэтому делали это под землей. К примеру, во время сильных преследований и гонений I–III веков христиане скрывались в катакомбах, где устраивали небольшие подземные храмы в виде вытянутых базилик — **крипты** и **капеллы**. Здесь и служили Литургию.

Одновременно с подобными храмами были оборудованы в домах богатых христиан тайные помещения для совершения богослужений — **икосы**. Это

были трапезные помещения, иногда богато украшенные двумя рядами колонн. Колонны делили помещения на ряд пролетов (нефов), из которых средний неф был шире и выше боковых. Возле иконов находились бассейны, окаймленные стенами и колоннами под открытым небом, так называемые перистили. Они чаще всего служили баптистериями (местом крещения) для новообращенных. Именно икосы и были первоначальными христианскими интерьерами, которые впоследствии нашли свое применение в древнехристианских базиликах. Так последовательно развивалась архитектурная композиция храма, подчиняя своему функциональному назначению как жилые помещения, так и интерьеры гражданских зданий.

Помимо этого стали появляться небольшие сооружения погребального характера, где христиане молились непосредственно над гробницей святого мученика или апостола. Над этими сооружениями впоследствии начали строить небольшие часовни-ротонды — **мартирии** (**мартириумы**, от слова *martiros* — мученик), или **мемории** (дома памяти или поминания). Примечательно, что престолом служила сама могила мученика. Впоследствии это нашло продолжение в церковной традиции: частицы мощей святых стали закладывать в основание храмов (в престоле храма и на престоле в антиминсе). Со временем, чтобы расширить тесное помещение, к мартириумам для проведения общественного богослужения пристраивали алтарь, притвор. После их пристройки мартириум мог служить как храм, вмещающий большее количество присутствующих, а позднее даже войти в состав большой трехнефной базилики.

В IV веке (после Миланского эдикта 313 года императора Константина), когда христианство стало сначала равной в правах, а затем государственной религией Восточной Римской империи (позднее названной Византией), постройка храмов Божиих стала открытой и законной. Базилики того времени отличались от современных им позднеримских общественных зданий легкостью своих архитектурных форм, отражавших идеальный горний мир. Поэтому катакомбные и первые наземные храмы строили в базиликальных формах. В то время были сооружены грандиозные храмы и над местами земной жизни Господа

Иисуса Христа, Его рождения, проповеди, страданий, смерти, погребения, Воскресения и Вознесения.

Со временем изменялась и конструкция базилики: увеличивалось количество нефов, добавился поперечный неф перед алтарем — трансепт, и, в конце концов, появилась купольная базилика. Она продолжила свое архитектурное развитие в VI–X веках, усовершенствовалась и нашла воплощение в грандиозных соборах центрально-купольной системы, а в X–XXI веках — в крестово-купольной системе. Более того, в каждой стране церковная архитектура приобретала какие-то свои особенности. Но при всем разнообразии архитектурных форм и оригинальных решений в наиболее существенных чертах развитие проходило одни и те же основные этапы становления, стилистические эпохи, суть же его остается неизменной: оно подчинено каноническим требованиям Божественной Литургии, жизни Церкви и ее Таинств. И доньше храмы являются «Небом на земле», Церковным кораблем спасения, Священным Писанием в камне.

Скиния Моисея

Во время земной жизни Пророка Моисея единственным народом на земле, который остался верен Истинному и Живому Богу, был еврейский народ. Евреи стояли у горы Синай целый год (во время исхода из Египта), Моисей устроил скинию по повелению Божьему. Скиния — это переносной храм в виде большого шатра. Она была устроена из дорогих тканей, закрепленных на столбах, и имела три отделения: двор, святилище, Святое Святых. Двор служил входом в зону храма и был предназначен для молитвы. В нем стоял жертвенник для приношения жертв Единому Богу и медная умывальница (Исход 38: 1–7, 8, 9–20).

В Святилище входили только священники, там находился стол с 12 хлебами, золотой семисвечник (светильник с семью лампадами), алтарь кадильный, то есть жертвенник, где воскуряли фимиам (Исход 37: 10–16, 17–24, 25–28).

В Святом Святых, отделенное от Святилища завесой, входил только первосвященник (архиерей), да и то раз в год. В Святом Святых стоял Ковчег, или Кивот, Завета — ящик, сделанный из дерева и обложенный внутри и снаружи золотом, с золотой крышкой и золотыми

изображениями двух херувимов на ней (Исход 37: 1–9). В Ковчеге хранились скрижали Завета (Декалог), чаша с манной, жезл Ааронов, а впоследствии и священные книги (позднее Ковчег был перенесен в Соломонов храм).

Наблюдение за построением скинии было поручено Веселиилу и Аголиаву, которые были высокоодаренными художниками.

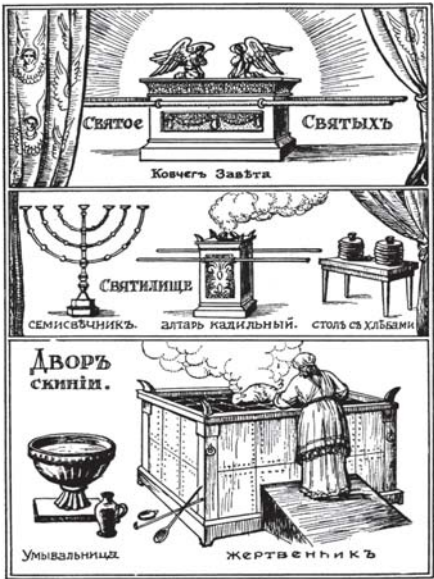
Когда скиния была готова, Моисей освятил ее со всеми ее принадлежностями священным миром. При этом Слава Господня в виде облака, сопровождавшая евреев в пути, покрыла скинию и с того времени находилась все время над нею.

Для служения при скинии Моисей, по повелению Божьему, назначил колена Левино и определил первосвященника, священников, левитов (прислужников). Первосвященником был поставлен Аарон, брат Моисея. Священниками стали сыновья Аарона, а потомки Левия — левитами.

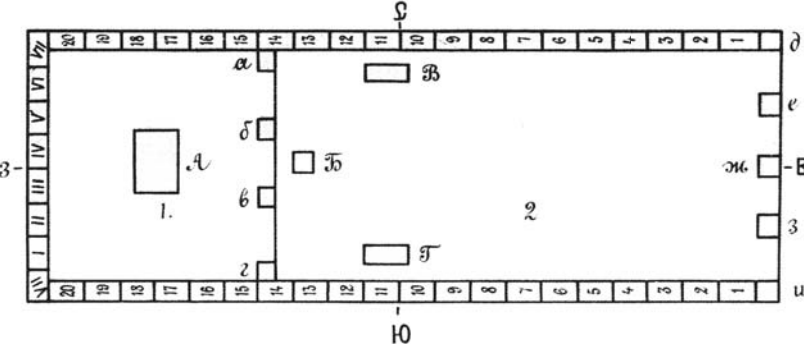
Скиния оставалась храмом евреев, несмотря на разное ее размещение, вплоть до постройки Храма Соломона.

Скиния являлась прообразом Церкви Христовой, а также Божьей Матери, Которая, вместила в Себя Бога и была как бы Домом Божиим.

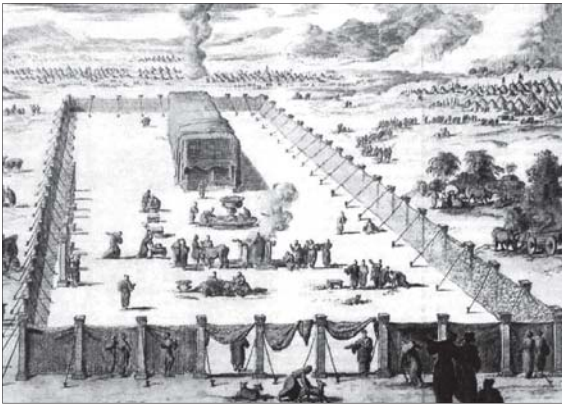
Иерей Олег Степанов.
Продолжение следует.

Священные предметы, находившиеся в скинии.

План скинии и нумерация столбов:
1. Святое Святых. 2. Святое (Святилище). А. Ковчег Завета. Б. Жертвенник каждений. В. Стол для хлебов предложения. Г. Семисвечник. а-б-в-г, четыре колонны, три пролета между которыми образовали тройной, завешенный завесой, вход Святого Святых. д-е-ж-з-и, пять колонн, на которых удерживалась завеса, заменявшая входную дверь в скинию.

Реконструкция скинии Моисея.

Артур Ароян:

“Для меня это святое место...”

История кадетского корпуса в Полтаве, думаю, известна не многим. Но то, в каком состоянии это историческое здание сейчас, способен оценить каждый. В последнее время одна за другой город будоражили истории о поджоге корпуса, о ночующих в нём бомжах... Наконец, в 2012 году был создан общественный комитет по спасению памятника. Объединились люди разных профессий, возрастов, рангов. Предлагали, обсуждали, спорили. Всех волновало будущее исторического здания. Тема финансирования восстановительных работ, конечно, была среди главных. Но не только... Почему? Поясню.

Представьте, что вы — архитектор (студент, преподаватель, практик) — проходите мимо разрушающегося на ваших глазах здания. Изо дня в день. Оно падает, валится, трескается под тяжестью снега, льда, мокнет под дождем... И это здание — памятник архитектуры национального значения! «Что я могу для него сделать?» — первое, что возникает в голове и сидит в подкорке. Молодой полтавский архитектор, кандидат архитектуры Артур Ароян — руководитель группы по воссозданию интерьеров кадетского корпуса — вспоминает: именно это — определение своего личного участия — будоражило и было одновременно внутренним барьером.

— Нет! Речь не в принципе: спасать или не спасать

здание? — говорит мой собеседник. — Конечно, спасать! Несмотря на запреты (находиться в аварийном помещении опасно) и студенты, и преподаватели архитектурного факультета Национального технического университета исходили, излазили здание корпуса вдоль и поперёк. Но что дальше? Крыша провалена, конструкции нарушены. Ступени от центрального входа... Ты ещё можешь на них опереться. Но сама лестница? Куда она ведёт? Разве что в небо. Знаете, меня лично спас исследовательский интерес.

— Интерес? Что Вы имеете в виду? Я наблюдала за реакцией людей, которые приходили в здание корпуса весной и летом этого года на массовые мероприятия — «Кадетариумы». Для многих, как мне показалось, это было просто шоу. И не более. Вы, я знаю, активный участник этого проекта.

— Да. Мы пытались объединить полтавчан вокруг идеи возрождения корпуса. Пусть в каком-то новом качестве. Предлагали всем желающим участвовать в концертах, выставках, конкурсах. Понимаю, что кто-то приходил из любопытства, кто-то в поиске друзей, кто-то «пиарился» и раздавал обещания. Но всё же это новая страница в летописи корпуса. Скажу за себя: я впервые посмотрел на это здание глазами историка.

— Да, но ведь история Петровского Полтавского

кадетского корпуса уже написана. Автор — Иван Францевич Павловский. Имя известное в дореволюционной Полтаве. Организация заведения, учебный процесс, порядки, традиции за несколько десятилетий существования — всё это в его книге, изданной ещё в конце XIX века. Кстати, и об архитекторе здания корпуса там тоже есть упоминание: Павловский называет имя Бонч-Бруевича. Кто это?

— Архитектор. Но, насколько я знаю, не автор проекта. Скорее всего, по тогдашним правилам (а здание корпуса строилось с 1836 по 1840 годы), Бонч-Бруевич осуществлял архитектурный надзор во время строительства. Согласитесь, что это особая функция, не связанная с продумыванием и разработкой архитектурного замысла.

— Но кто же тогда автор? У Вас есть предположения?

— Здание Полтавского Петровского кадетского корпуса выдающееся. Я сравнивал его с другими корпусами, так сказать, первой волны: Воронежским, Псковским, Оренбургским. Там пространственно-композиционное решение проще, зауряднее. Наш памятник по-особому выразителен. В чём отличие? Во-первых, он значительно сложнее по архитектурной проработке, поскольку находится в центре города. Во-вторых, своими деталями снаружи и в интерьерах здание подчеркивает связь с

Артур Ароян.

Полтавской битвой, воспринимается как мемориал в память о сражении 1709 года. Наконец, в-третьих, примечательна домовая церковь. Она читается как отдельная составляющая главного здания, доминанта архитектурного комплекса.

— Как читается?! Читалась. Мне встречались дореволюционные фото интерьера церкви. Но что от неё осталось после всех побоищ XX и уже XXI века?! Та же история с пожаром, который наблюдали полтавчане в 2006 году... Купол рухнул в глубину, всё внутри исковеркано!...

— Знаете, мой хороший друг полтавский художник Дима Белоконов сказал мне однажды про эту церковь такую вещь. Когда освящается храм, к нему призывается ангел. И он пребывает там до окончания века. Понимаете, он рядом. С этим ощущением я теперь прихожу в кадетский корпус, стараюсь хоть что-то для него сделать.

— С каким ощущением? Поясните.

— Ощущением святого места. Вот Вы упомянули о дореволюционных фотографиях. А теперь представьте людей в том храме, богослужение... Как всё это происходило и где?

— Где? Разве на фотографиях не видно? Или, может, церковь в нашем кадетском корпусе была какая-то особенная?

— Эти вопросы задаем себе и мы — группа исследователей, в которую я вхожу. Кстати, кроме старых фото, есть и воспоминания бывших кадет — воспитанников корпуса. Что они пишут о храме? Каждый своё. Но есть одно сходное впечатление: в интерьере чувствовалась какая-то таинственность и торжественность.

— Но ведь это субъективно, согласитесь!

— И всё же есть восприятие, которое преобладает. Мы его учитываем. И как учёные должны понять, за счёт чего достигался такой эмоциональный эффект? Случаен он или не случаен?

Михайловский Воронежский кадетский корпус

1-й Неплюевский кадетский корпус (Оренбург)

Орловский Бахтина кадетский корпус

Псковский кадетский корпус

Петровский Полтавский кадетский корпус

В здании бывшего Полтавского кадетского корпуса хорошо просматривались термальные (арочные) окна и полукруглый купол под домовую церковь.

— Наверное, это входило в задачу автора. Может быть, таким был его замысел как сплав канонических правил и творчества?

— Вот мы и вернулись к проблеме авторства. Это — одна из наших главных задач. Другая — воссоздать проект.

— Тогда, думаю, стоит обозначить само понятие — «корпусная церковь». Ведь это не обычный храм?

— «Домовая церковь» — так будет точнее. Само название подсказывает: храм как часть какого-то другого строения. Таким строением мог быть дом, где жил какой-то знатный род. Ну и, конечно, разнообразные учреждения: больницы, казармы, институты благородных девиц. И разумеется, кадетские корпуса.

— Вы упомянули о своеобразии архитектурного решения домовых церквей Полтавского корпуса. Но ведь это не чей-то особняк. Там, понятно, по желанию хозяев можно проектировать что и как угодно. Кадетский корпус — заведение ведомственное. Более того — военное.

— Это интересная тема. Думаю, для многих читателей будет открытием то, что все каменные постройки (их проекты) в Российской империи первой половины XIX века утверждались в Санкт-Петербурге, а объекты военного назначения визировал собственноручно сам император. В те годы — Николай I. Что эти факты дают нам? Срез целой эпохи: её политика, идеология, эстетические представления.

— И первая ассоциация, которая здесь напрашивается, для Полтавского кадетского корпуса, по крайней мере, это связь с Полтавской битвой...

— Безусловно! Вспомните полное название этого учебного заведения: «Петровский Полтавский кадетский корпус». В мемуарах воспитанников эта деталь подчёркивается

не раз. Можно сказать, что память о Полтавской битве служила консолидирующим началом для всего коллектива. Мы установили, например, что при входе в домовую церковь с главной лестницы помещалась мраморная доска с выбитыми на ней словами царя Петра I перед битвой. Там же примерно был его портрет и карта сражения.

— Как сочетались эти детали с внешним видом здания, как влияли на настроение людей?

— Сделаю небольшое отступление. Это лишь на первый взгляд архитектурные формы — нечто отвлечённое, лишённое конкретного содержания. Пройдитесь по улицам старой Полтавы и проверьте себя. Дом Бахмуцкого (по ул. Парижской коммуны), кинотеатр имени И. Котляревского, краеведческий музей... Каждое из этих зданий имеет своё лицо. Но как объёмы, контуры, украшения влияют на нас, как реагирует на все эти образы наше сознание и подсознание? Здание Петровского Полтавского кадетского корпуса мне напоминает маршевую мелодию. Причём не лирическую, а победно-торжественную. Я бы даже сказал, триумфальную. Вот вам и настроение... Просто было такое время — начало XIX века: наполеоновское нашествие 1812 года, победа над Наполеоном...

— Вы хотите сказать, что здания по-своему информируют нас о времени?

— Думаю, всё гораздо глубже. Сооружение — оно, как послание одних людей другим людям. Отбрасывая идеологию, технику, моду, мы невольно ощущаем энергетику здания. Где-то по линии добра и зла проходит эта грань. Кадетский корпус в Полтаве для меня — святое место.

— И загадочное?...

— В каком-то смысле, да. Что нам известно точно? Что домовая церковь в кадетском

корпусе имела вид кубического объёма с полукруглой пологой крышей, увенчанной крестом. Она располагалась в центре композиции главного корпуса и хорошо читалась снаружи. Мы знаем, что церковь была освящена в честь святого Сампсона Странноприимца: Полтавская битва произошла 27 июня по старому стилю, как раз в день памяти святого. Работая над воссозданием интерьера, мы наткнулись на важную деталь: задолго до постройки кадетского корпуса и домового церкви в нём проект храма в честь святого Сампсона уже существовал. Выполнен он был для памятных мест на поле Полтавской битвы выдающимся русским архитектором Василием Петровичем Стасовым.

— Таких совпадений может быть множество! И вообще, стоит ли уделять столько внимания авторству проекта? Тем более что здание кадетского корпуса сейчас в таком состоянии. Есть задачи поважнее.

— Так именно эти задачи мы и решаем! Наша исследовательская группа (Андрей Чиняков, Илона Чайченко, Ксения Фёдорова и ваш покорный слуга) занимается воссозданием интерьеров домовых церквей. А как добиться этого, не имея представления о том, кто придумал этот интерьер? Ведь каждый архитектор мыслит по-своему. Имеет неповторимый творческий почерк.

Мы разыскали проекты Стасова. И что же оказалось? Представим себе направление мысли академика Стасова (звание академика, кстати, он получил за проект той самой церкви в честь святого Сампсона на поле Полтавской битвы). Что вдохновляло зодчего, какой авторский мотив или элемент преобладал в его образной системе? Ведь всё это затем преломляется в композиции, планировке, декорировании зданий.

— Честно говоря, представить трудно. Сейчас это руина. Кое-как читается сцена, балкон напротив — то, что осталось от перестроек и разрушений. Где тут церковь? Возможно ли узнать в том, что видели Вы сами (да и я видела не раз) руку конкретного мастера? Пусть даже такого известного, как Стасов.

— Комплекс сооружений корпуса действительно перестраивался. Главным образом, после Великой Отечественной войны. Как и весь центр Полтавы, здание горело. В конце 40-х годов его реконструировали. Там разместились зенитно-ракетное училище. Многие помещения подверглись перепланировке. Что касается домового церкви, в 20-30-е годы XX века пространство храма использовалось под клуб. Конечно, уже без всякой православной атрибутики. При этом архитектурное наполнение в целом оставалось нетронутым. Уточнить эти нюансы нам помогла аэрофотосъёмка, сделанная американцами в 1944 году. Разлом в крыше обгоревшего здания проходил по сводам бывшей домового церкви. Заметны остатки колонн, арок, парапетов, которые во многом формировали прежнее пространство интерьера. Конечно, это руины. Но нам важно было собрать исторический материал для сравнения разных объектов, спроектированных Стасовым, и обнаружить общее.

— Как же удалось прочитывать замысел автора?

— Нет-нет! О завершении работы пока речь не идёт. У нас есть гипотезы. Их надо формулировать, проверять и подтверждать или отбрасывать. К тому же, реальность такова, что за каждым ответом на вопрос вырастают всё новые проблемы...

— Тогда поразмышляем вместе. О Стасове. Всё же, почему эта версия авторства Вам кажется убедительной?

— Здание кадетского корпуса в Полтаве построено в стиле ампира. Таким было тогдашнее прочтение архитектурных образцов Древнего Рима. В первой половине XIX века это направление было очень популярным. Даже в женской моде! В идеологическом плане правителям Франции, России, Австрии импонировала идея государственного могущества. Стасов был современником этих настроений. Более того, как архитектор он изучал стилистику древнеримских памятников там, где они сохранились, — в Италии. И спроектировал несколько замечательных сооружений, в том числе храмовых.

— И что же показал сравнительный анализ? Отыскались ли «в любезном Отечестве нашем», как говорили современники Стасова, те самые примеры и образцы?

— То есть здания, напоминающие наш кадетский корпус? Всё по порядку. Подобных примеров у В. П. Стасова несколько. Из того, что сохранилось до наших дней: церковь конюшенного ведомства в Петербурге (кстати, в ней отпевали А. С. Пушкина), католический костёл святого Иоанна Крестителя в городе Пушкине и собор святого Александра Невского в Саратове. Все эти здания имеют сходное архитектурное решение. Если поставить их в один ряд с нашим кадетским корпусом, обнаруживается то самое, что называется авторским почерком. Прежде всего — приверженность ампиру: римские каноны, пропорции.

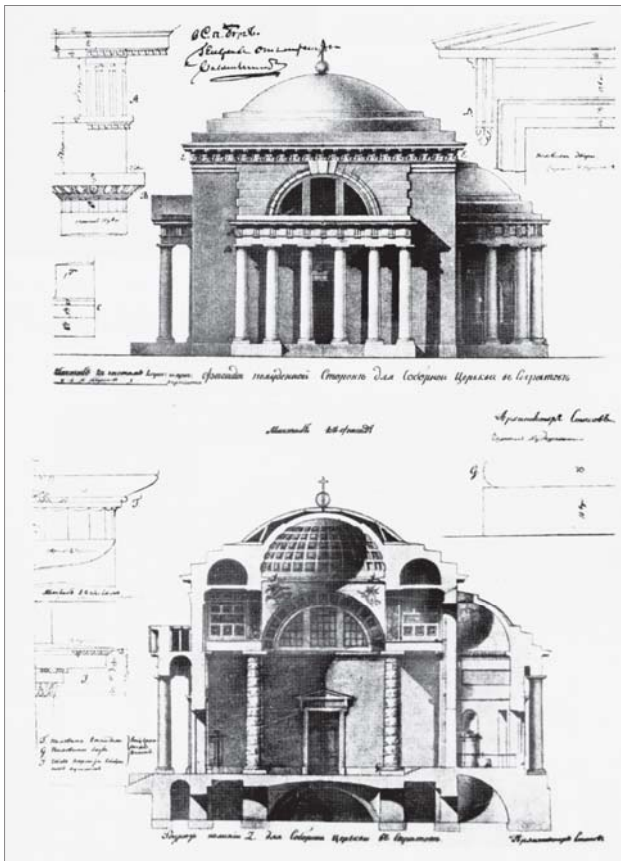
Окончание на с.16.

Церковь конюшенного ведомства в Санкт-Петербурге.

Проект храма на Поле Полтавской битвы.

Проект храма в Саратове.

Спасо-Преображенский собор в Санкт-Петербурге (вид снаружи и интерьер).

Храмы, спроектированные Василием Стасовым.

Окончание. Начало на с. 14–15.

— В авторской трактовке, конечно. Не уходя в детализацию, отмечу один, возможно, наиболее характерный для Василия Стасова приём. Вернее, их сочетание. Использование так называемых термальных окон (разновидность арочных), которые размещались на большой высоте и выполняли одновременно несколько функций. И ещё постанова полукруглого купола — в завершение композиции. Всё вместе это смотрелось торжественно и благородно.

— **Печально, что все эти красоты остались только на старых фотографиях. Но теперь, как я понимаю, вам легче ориентироваться? Внешний и внутренний облик здания можно составить, как мозаику?**

— В какой-то мере. Например, интерьер церкви конюшенного ведомства в Петербурге. На фото хорошо видна внутренняя структура храма, в том числе термальное окно, которое снаружи подпирается двумя стойками. Есть арка и под ней — две колонны, затем парапет. Всё узнаваемо! Подобное было и в интерьере кадетского корпуса в Полтаве.

— **Все дома на один манер? Не верится, чтобы такой известный архитектор, как Стасов, копировал или тиражировал, скажем так, свои проекты. Иначе всё это напоминает ситуацию из фильма «Ирония судьбы»...**

— Обнаруженные нами аналоги лишь отчасти приближают к полному воссозданию домового церкви. Задают общее направление. Похожие приёмы и детали — конечно, подсказка.

Но как они организованы, в каком сочетании, в чём отличие планировки домового церкви именно Полтавского кадетского корпуса? Скажу сразу: некоторые обстоятельства ставят нас в тупик.

— **Но отказываться от намеченного вы, как я понимаю, не собираетесь? Есть зацепки?**

— Работая с дореволюционными материалами, мы обратили внимание на некоторые странности. Например, актовый зал (зал бывшего зенитно-ракетного училища) как минимум в 1,5-2 раза выше, чем домовая церковь на фото начала XX века. Объём остался тот же, пол — на том же уровне и потолок тоже. Как это могло получиться? Вместе с коллегами мы не раз делали обмеры домового церкви — сейчас это цельное пространство, — пытались представить, за счет чего могли измениться исходные параметры. В конце концов пришли к мысли: всё прояснится только тогда, когда, используя старые фотографии и другие источники, мы реконструируем церковь в виде трёхмерной компьютерной модели.

— **Мысль — вдогонку: благословение и консультация священника... Вполне вероятно, старинные каноны храмового строительства со своей мотивацией и традициями тут тоже могут сослужить службу, подсказать неожиданное решение.**

— И возможно, не одно. Ведь церковное зодчество имеет тысячелетнюю историю. Меня как архитектора, например, поражает то, что, не противореча православным догматам, старые мастера являли

миру такое разнообразие визуальных трактовок пространства!.. В связи с этим у нас в группе возникла гипотеза, некоторым подтверждением которой может быть планировка Спасской церкви в Полтаве. Все, кто посещает этот храм, знают, что он имеет объём в объёме. Правда, в данном случае это музеефикация. То есть специальное сохранное решение пространства. Спасская церковь — старейший храм города. Внешний футляр, сооружённый по особому проекту, предохраняет древнее здание от разрушения. Двойной контур, кстати, имеет и Свято-Николаевская церковь в Диканьке.

— **Так в чём же ваша гипотеза?**

— Мы точно знаем, что алтарь и престол церкви кадетского корпуса находились на месте бывшей клубной сцены. Иконостас — что подтверждают дореволюционные фото — слегка выступал вперёд. Так вот, храм, по нашему предположению, огибали специальные внутренние проходы. Перед церковью и позади неё (в заалтарной части) они соединялись.

— **Объём в объёме? Но что это давало? Зачем нужны были в домового церкви такие коридоры?**

— Есть версия. Пока что не проверенная, тем не менее... Пространство между внешним и внутренним контуром помещения по всему периметру храма могли использовать для проведения крестных ходов, не покидая здания. Ведь кадетский корпус был огромным по тем временам сооружением: долгие годы — единственное

трёхэтажное здание в городе. Кроме того, своим фасадом он упирался в оживлённую улицу. Обходить корпус целиком считали нецелесообразным... Впрочем, пока что это только догадки.

— **В своём пояснении Вы затронули интересную тему: восприятие одних и тех же явлений людьми разных эпох. Психология и нравы общества — это помогает в работе?**

— Объёмы здания, необычность планировки — вроде бы проблемы чисто архитектурные. Но всё ли можно объяснить, исходя из того, что мы, люди XXI века, считаем важным и обязательным? Вряд ли. Нужны специальные знания церковной традиции и, конечно, воображение, чтобы представить себе, как входят кадеты (маленькие и постарше) в храм, как становятся, как слушают священника. Здесь — иконостас, здесь — боковые входы в алтарь... А что же над всем этим? Незаполненное ничем пространство? Как сейчас? Мы долго ломали голову над тем, почему по размерам домовая церковь на фотографиях начала XX века явно меньше, чем сейчас, и выглядит как уютный действительно дом Божий. История с внутренним окружным коридором — один из вариантов. Но не единственный.

— **В мемуарах бывших кадет, кажется, есть об этом... Что-то особенное было в облике домового церкви, что создавало атмосферу света и тепла для прихожан — мальчишек, оторванных на многие месяцы от родных мест.**

— В воспоминаниях А. Бутовского — нашего известного

земляка, выпускника кадетского корпуса — я неожиданно нашёл ещё одну подсказку. Смысл её таков: во время праздничных богослужений хор пел не на клиросе, а на очень высоких, под самым куполом, хорах (справа и слева). Значит, церковное пространство имело трёхъярусную структуру, опоясанную колоннами и арками. Балконы второго яруса и отчасти третьего (почти под куполом) выдавались внутрь интерьера, делая его компактнее. Свет проникал сверху равномерно через термальные окна. Добавим к этому искрящееся облачение священников, еполеты и ордена почётных гостей, среди которых царственные особы... Всё, что нам удалось собрать, воплотилось в трёхмерной модели интерьеров. Хотя полноценная картина домового церкви ещё не собрана. «Белые пятна» остаются.

— **В каком смысле?**

— И в прямом тоже. Например, мы не знаем, какого цвета были стены храма. Возможно, белые. Мало сведений и об иконостасе: я имею в виду не архитектурные особенности — они нам ясны, а живописные...

Мы не сомневаемся, что делаем нужное дело. Здание корпуса обязательно будет восстановлено.

— **Вы говорили, что воссоздаёте интерьеры домового церкви слой за слоем, поднимаясь снизу вверх. Помоему, это вообще прекрасная метафора работы наших душ по созиданию духовных начал в себе, в мире вокруг. Успехов Вам!**

*Беседу вела
Людмила Нестуля.*

Интерьер домового церкви Полтавского кадетского корпуса . Дореволюционное фото.

Современная реконструкция домового церкви в здании бывшего Полтавского кадетского корпуса.

При єпархіальному відділі благодійності та соціального служіння працює центр «Благо»

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:
збір пожертвувачів — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;
розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;
надання духовної підтримки;
інша допомога.

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23) й у Петропавлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Скриньки з анкетами «Потрібна допомога» та «Хочу допомогти» розміщені за адресами: храм святого апостола Андрія Первозваного (вул. Сінна, 3а); храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

Контактні телефони:
(050) 259-40-83 (отець Андрій);
(099) 942-19-98 (Аліна);
(095) 156-62-98(Ольга).

Богослужіння

У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 17.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Крім того, відбуваються заняття, організовані при Серафимівському храмі: щосуботи о 13.00 — заняття дитячого хору, щонеділі о 16.00 — недільна дитяча школа, по закінченні вечірнього богослужіння о 18.00 у Серафимівському храмі — заняття для дорослих зі Святого Письма.

Храм знаходиться у цокольному приміщенні управління Полтавської єпархії за адресою: Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірнє богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00. Запрошуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.

Запрошуємо на недільні та святкові богослужіння у храм Архистратига Михаїла у с. Щербанях

Всеношна — о 18.00.

Літургія — о 9.00.

Дістатися до храму можна маршрутним автобусом від зуп. «Центральний ринок» у Полтаві.

Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент духовної літератури різних напрямків (Святе Письмо та тлумачення, життя та твори святих і подвижників благочестя, духовні поради, питання православної медицини, література для духовенства тощо). Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами: вул. Шевченка, 54, (2-й поверх) з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ» вул. Зінківська, 6, (3-й поверх, праве крило) з 9.00 до 21.00 без перерви та вихідних.

З благословення Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського

Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковноприходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2.

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

ф. П - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України												
	АБОНЕМЕНТ												
	на газету												
	01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
на 2014 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Куди													
поштовий індекс												адреса	
Кому													
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ													
на газету													
01125													
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
Вартість	передплати												
	переадресування												
на 2014 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
поштовий індекс							місто, село						
							область						
код вулиці							район						
буд.			корп.			кв.			вулиця				

До святинь храмів Полтави

Макаріївський кафедральний собор
(вул. Лялі Убийовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76)

Горбанівська ікона Божої Матері
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей
(читання акафіста за вечірнім богослжінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир
(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Мощі свт. Афанасія (Вольховського)
(молебень свт. Афанасію з читанням акафіста щоденно о 10.00)
Ікона Божої Матері «Оўпованіє вѣхъ концѣхъ зѣмлі»
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм
(вул. Жовтнева, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29)

Ікона Божої Матері «Троєрѣчца»
(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна
(вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. 65-70-07)

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей
(читання акафіста мч. Іоанну Воїну за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона Божої Матері «Вісцаріца»
(читання акафіста у вівторок о 9.30)
Ікона Божої Матері «Оўтолі моѧ печѧли»
(читання акафіста в четвер о 9.30)

Андріївський храм
(вул. Сінна, 3-а, тел. 56-93-49)

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей
(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)
Ікона Богородиці «Нѣпикѧема Чѧша»
(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Свято-Троїцький храм
(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Ікона «Сошѣтвіє Свѧтѧго Дѧха»
(молебень Святому Духу в среду о 12.00)
Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей
(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм
(вул. Фрунзе, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58)

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей
(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 12.00)
Ікона свт. Миколая Чудотворця
(читання акафіста свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові
(проспект Першотравневий, 23, тел. 2-16-59)

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського
(читання акафіста свт. Іоасафу Белгородському в суботу о 9.30)
Почаївська ікона Божої Матері
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм
(вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23)

Ікона Божої Матері «Владімірска Пѣшкарѣвска»
(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм
(вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 59-58-49)

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського
(читання акафіста прп. Серафиму Саровському за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона Богородиці «Нѣпикѧема Чѧша»
(читання акафіста в середу о 9.30)
Ікона Богородиці «Въ родѧхъ Помѧщица»
(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штампеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у жовтні 2014 року:

протоієрея Ярослава Михайлика, настоятеля Іоанно-Предтеченського храму села Дудкин Гай Новосанжарского району, благочинного Новосанжарського округу, з 45-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 4 жовтня;
протоієрея Василя Витушка, настоятеля Вознесенського храму села Мостовівщина Великобагачанського району, з 35-річчям священицької хіротонії, яке він святкуватиме 6 жовтня;
священника Романа Єлізарова, настоятеля Вознесенського храму села Савинці Миргородського району, з 15-річчям священицької хіротонії, яке він святкуватиме 10 жовтня;
священника Сергія Чунадру, клірика Андріївського храму селища Чутове, з 45-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 26 жовтня.

Важливо

Шановні батьки!

У загальноосвітніх школах Полтавської області запроваджено культурологічний предмет духовно-морального спрямування «Біблійна історія та християнська етика» для 1 – 11 класів на факультативній основі.

Його викладання можливе за умови, якщо батьки школярів висловлять письмове бажання. Для цього необхідно написати відповідну заяву на ім'я директора школи. Для того щоб предмет «Біблійна історія та християнська етика» був запроваджений як класний або міжкласний факультатив, його повинні вивчати мінімум вісім учнів. Шановні батьки! Якщо ви прагнете виховати дітей духовними, високоморальними людьми, скористайтеся можливістю й потурбуйтеся про введення предмету «Біблійна історія та християнська етика».

*Продолжение. Начало в № 2(2012)–
7, 9, 11, 12(2013), 1–8.*

*Назначен благочинным.
Т.ш.ш.ш.ш.ш. 1898–1902 гг.*

Заговорив о посещении Преосвященным Иоанном села Чутовки, упомяну попутно и о других посещениях архиереями церквей моего благочиния. Таких посещений за время моей благочиннической службы было еще два, и оба они были раньше описанного. Первым архиереем, посетившим мое благочиние, был викарный епископ Филипп (Бекаревич), тот самый Филипп, после первой ревизии которого были смещены чуть ли не все благочинные тех округов, которые он проезжал, благодаря которому и я попал в благочинные, так как и мой предшественник по должности благочинного был уволен после проезда Филиппа, который своим отчетом нагнал страх на всю епархию. В своих отчетах он очернил буквально все духовенство, высмеивал его самым беспощадным образом, не щадя никого, ни возраста, ни положения; высмеивал не только поступки священников, но даже их фамилии, так что его отчет походил скорее на какой-нибудь фельетон, чем на деловой документ. Говорят, что сам правящий епископ Иларион был смущен его отчетом и поддался его влиянию, о чем впоследствии очень сожалел и рад был, когда его вскорости перевели викарием в Чернигов, где он спустя непродолжительное время и умер. Он был еще очень молод, лет тридцати пяти, и очень благообразен. Ревизии Преосвященного Филиппа подлежали две церкви моего благочиния — сел Старого и Нового Иржавца. По-видимому, в церквях все сошло благополучно; тем не менее, я с нетерпением ожидал архиерейского отчета, но и там все оказалось хорошо и никаких острот и высмеиваний по своему адресу я не нашел. Быть может, это объясняется тем, что я был благочинный еще новичок, так как эта ревизия была чуть ли не в первый год моей благочиннической службы, или тем, что я в то время имел очень жалкий и смешной вид; помню как сегодня, что у меня в то время, вероятно, от нервного напряжения, сильно разболелись зубы и флюс был во всю щеку, что невольно вызывало ко мне сострадание.

Спустя несколько лет после посещения Преосвященного Филиппа три церкви моего благочиния (местечек Оржица, Зариг и Чевельча) посетил другой викарий, Преосвященный Гедеон. Это был тоже очень представительный и красивый старик с большой бородой. За первые две церкви я был спокоен, а последняя внушала мне некоторые опасения. Дело в том, что тамошний священник был привержен к водке, хотя был студент семинарии, чем всегда очень хвастался. Зная его слабость, я за несколько дней до архиерейского проезда поехал в Чевельчу, осмотрел храм и все документы, сделал нужные указания и очень просил батюшку эти несколько дней воздержаться и быть вообще на чеку, так как точно указать день архиерейского приезда было невозможно. На встречу архиерея я выехал в Оржицу. По имевшимся там сведениям, проезд архиерея ожидался в Оржице если не завтра, то сегодня к вечеру, а в это

Записки священномученика Гавриила Коваленко

время было приблизительно часов 12 дня. Но не успела мне матушка налить стакан чаю, или лучше сказать, не прошло и получаса, как получено было известие, что архиерей едет и уже почти в Оржице. Помню, известие это так меня взволновало, что стакан чаю, который я стоя держал в руках, запрыгал на блюдечке, хотя Преосвященный Гедеон был архиерей совсем не из страшных и очень благодушный. На колокольне раздался звон, и мы с батюшкой побежали в церковь, которая находилась поблизости. В Оржице и Зароге ревизия сошла благополучно. Что же, думал я сам себе, будет в Чевельче, как там мой отец О.? К счастью моему, по нераспорядительности полиции, архиерею довольно продолжительное пространство нигде не смогли сменить лошадей. Не удалось их сменить ни в Оржице, ни в Зароге, потому что проезд был несколько преждевременен, так что на тех же самых лошадях архиерей должен был продолжать свой путь дальше в Чевельчу, и лошади с трудом тянули тяжелый архиерейский экипаж. Мне же священник села Зарога предложил для проезда в Чевельчу пару своих добрых лошадей, благодаря которым я смог приехать туда по крайней мере на четверть часа раньше Владыки. Подъезжаю к церкви — церковь закрыта, и вокруг церкви никого нет, чтобы послать за священником. Что тут делать? Тогда я, недолго думая, схватил веревку, висевшую вниз с колокольни от большого колокола, и давай бить в набат. На мой звон через несколько минут прибежал псаломщик, открыли церковь, а священника нет; причем псаломщик сообщил мне, что он недавно был в церкви, но ушел домой, решив, что архиерея уже сегодня не будет. Уже и архиерей въехал в село, а священника все нет; тогда я сам вошел в алтарь, раскрыв царские двери, развернул антиминс, поставив на нем Святые Дары, надел ризы и с крестом на блюде, как полагается, вышел навстречу уже подъехавшему к церкви Владыке, как в это самое время прибежал запыхавшийся священник. Когда он подбежал ко мне, я из его уст явно услышал запах алкоголя. Я едва успел снять с себя и надеть на него ризы, вручил ему блюдо с крестом и велел идти навстречу уже входившему в храм Владыке. Пока священник говорил на более положенную ектению, Владыка осмотрел антиминс и Святые Дары; затем, подождав меня к себе, спросил: «Скажите, отец благочинный, этот батюшка пьет?» — «Не могу скрыть, Владыко, — ответил я, — да, пьет». «Да тут и скрывать нечего, — сказал Владыка, — это и по нем видно, да и теперь от него несет водкой, как из бочки». Когда церемония встречи кончилась и священник разоблачился, Владыка позвал его в ризницу и очень долго беседовал с ним наедине; по всему видно было, что он прочитал ему добрую нотацию.

Из Чевельчи мне еще пришлось проводить Владыку в соседнее село Красионовку, уже Золотоношского уезда, так как местный благочинный почему-то не выехал ему навстречу. В Красионовке его приезд тоже оказался неожиданным. Там же, наконец, ему сменили лошадей, и Владыка поехал дальше, а я на приехавших за мною лошадях уехал домой. Вот и все архиерейские ревизии, бывшие за 12 лет моей благочиннической службы.

В чем состояли эти посещения, какая была их цель и была ли от них какая-нибудь польза? Архиерейские посещения состояли в том, что архиерей по приезде в какое-либо село посещал храм, выслушивал положенное краткое молебствие, во время которого рассматривал в алтаре развернутый на престоле антиминс и на нем Святые Дары и миро, а если позволяло время, то и алтарь, а сопровождавший его ключарь, член Консистории или другое духовное лицо, свидетельствовал церковные документы, то есть метрики, приходно-расходные книги и прочее; после этого архиерей иногда говорил собравшемуся народу поучение, а иногда и не говорил, и после этого благословлял народ. Вся эта процедура продолжалась 15-20 минут, во всяком случае, не более получаса. После посещения храма архиерей по приглашению священника заезжал иногда на некоторое время в его дом и затем спешил дальше. Цель этих посещений состояла в том, чтобы посмотреть, как делает свое дело духовенство на месте, дать руководственные указания в случае возникновения каких-либо неблагоприятных обстоятельств в приходе, например, при возникновении сектантства, враждебных отношений между причтом и прихожанами или между членами причта и т. п., словом, приблизить архиерея к своей пастве, чтобы овцы знали своего пастыря, а последний — своих овец.

Достигалась ли эта цель и была ли какая-нибудь польза от этих посещений? С уверенностью можно сказать — абсолютно никакой! В самом деле, что мог узнать архиерей о приходе или о его духовенстве, побывав в нем каких-либо полчаса? Я уверен, что на следующий день он забывал даже название того села, которое он посещал накануне. Думаю, что и сами архиереи сознавали бесполезность своих ревизий и если, тем не менее, делали их, то только потому, что это вменялось им в обязанность, чтобы написать в своем отчете Святейшему Синоду, что столько-то церквей им посещено в течение года. Но иного отношения к делу посещения церквей, при обширности наших епархий и при многочисленности приходов (например, в нашей епархии было более 1200 церквей), от наших архиереев и требовать нельзя. Ведь для того чтобы сколько-нибудь ознакомиться с состоянием прихода, с деятельностью и положением

причта, с настроением прихожан и т. п., архиерей должен пробыть в нем полдня или, по меньшей мере, несколько часов; следовательно для того, чтобы посетить, например, сто приходов в год, он должен оставить епархиальный город по крайней мере месяца на два, а сделать этого он не мог, потому что тогда остановилась бы жизнь всей епархии, а учреждения и лица, имевшие к нему надобность, испытывали бы невероятные затруднения. Ведь наши архиереи завалены бумагами, требующими его утверждения, и ежедневно осаждаются десятками просителей. Делу этому могло бы помочь только одно: сокращение наших епархий и увеличение числа епископов с таким расчетом, чтобы в ведении одного епископа находилось не более 150-200 церквей, то есть чтобы один епископ был на нынешних два-три уезда. Тогда бы он мог чаще навещать свои приходы и действительно основательно ознакомиться с состоянием каждого из них. Тогда бы не было таких явлений, что некоторые приходы не видели своего епископа в продолжении нескольких десятков лет или что какой-нибудь священник, прослужив в приходе 40-50 лет, не видел ни одного архиерея со времени своего рукоположения и знал своих епархиальных архиереев только по именам потому, что их поминал.

Но против такого порядка обыкновенно возражают, что не найдется, мол, достойных кандидатов для занятия стольких епископских кафедр, не найдется, пожалуй, и средств для их содержания, да и самый престиж архиерейский от этого может пострадать. Я думаю, что эти возражения не выдерживают никакой критики. Ведь в каждой епархии найдется какой-нибудь десяток почтенных вдовых протоиереев и священников — людей разумных, умудренных житейским опытом и отлично знающих свою епархию. Чем эти лица не кандидаты в архиереи? Неужели они будут худшими архиереями сравнительно с теми молодыми монахами-архиереями, которые приезжают на свою кафедру, не имея никакого житейского опыта и не зная условий жизни той епархии, в которой им приходится служить? Я не думаю. Не нужно только их принуждать к принятию непременно монашеского звания. По крайней мере, опыт нашей епархии показал, что лучшими архиереями у нас были владыки из вдовых священников, каковы Иоанн I Петин, Иларион, митрополит Григорий и другие. Говорят — не найдется средств для содержания такого числа архиереев. Конечно, если требовать, чтобы архиереи жили непременно во дворцах, чтобы при них находились дорогостоящие консистории, чтобы при них были хоры в 30-40 человек, свои выезды и прочее, то средств, пожалуй, не хватит. Но почему бы архиереям не жить проще: иметь квартиру из четырех-пяти комнат, как у приходского священника, двух разумных иереев в качестве членов своего совета для разбора дел и совещаний, необходимую канцелярию из двух-трех человек, довольствоваться простыми церковными хорами, какие существуют в каждом уездном городе, отказываясь от своих выездов? Тогда средства найдутся. Ведь если каждая церковь даст на содержание своего епископа 50 рублей в год, то получится 8-10 тысяч рублей: сумма для содержания архиерея достаточная. Наконец, не нужно забывать и того, что в каждой епархии есть несколько мужских монастырей, где эти архиереи могли бы иметь свое пребывание. Говорят, пострадает архиерейский престиж. Едва ли! Ведь теперь, во время революции, живут же архиереи в двух-трех комнатах, а иногда и просто в сторожке при какой-нибудь городской церкви, часто ходят к богослужению пешком, о чем раньше и думать не могли, и от этого их архиерейский престиж не только не пострадал, а в глазах истинно верующих людей поднялся на такую высоту, о какой их предшественники и не мечтали.

Продолжение следует.

Евгений Лоскутов «Сельский храм».

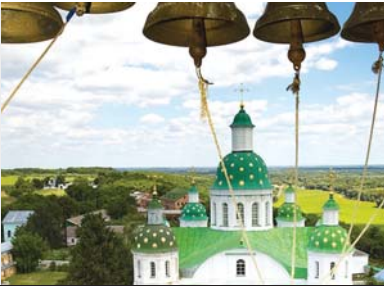
Монастирі Полтавщини приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщини — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:

37536 Україна, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар, Спасо-Преображенський монастир. Тел. **(05361) 5-48-06**. Електронна адреса: **www.mgarsky-monastery.org**

Велико-Будищанський монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Велико-Будищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:

38522 Україна, Полтавська область, Диканський район, с. Писаревщина, вул. Лугова, 6. Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. **(0532) 59-59-91**. Тел. монастиря **(05351) 9-45-42**.

До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава—с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о **5.50, 8.15, 14.05, 17.30**.

Хрестовоздвиженський монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обителі.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).

Престольне свято: 27 вересня.

Адреса монастиря:

вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава, 36017, Україна. Тел. **(0532) 56-14-68**.

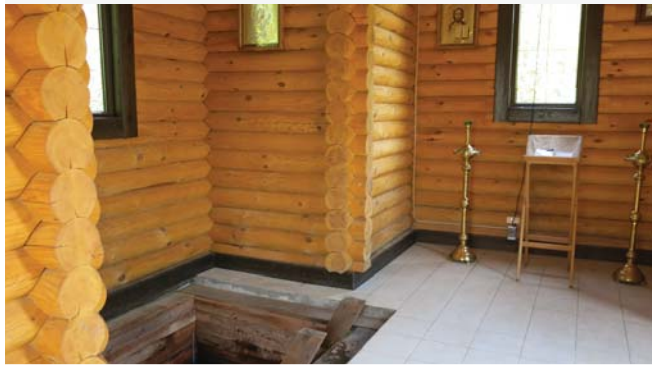
Молебні біля святих джерел на честь Горбанівської ікони Божої Матері

На честь святині землі Полтавської — чудотворного Горбанівського образу Божої Матері — з давніх-давен вшановуються православним народом святі джерела, розташовані в передмісті Полтави. Люди ходять до цих джерел не тільки набрати цілющої води, але й віддати молитовну шану Пресвятій Богородиці. На знак подяки благодійниками відновлено благоустрій навколо святих джерел.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля джерел щотижня звершуватимуться молебні.

Біля святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками) молебен звершуватиметься **щочетверга о 12-й годині** причтом Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.

Біля святого джерела у селі Горбанівка (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) молебен звершуватиметься **щосуботи об 11-й годині** причтом Вознесенського храму Полтави.

Духовно-просвітницькі курси в Полтаві

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургії.

Заняття відбуваються **щосереди о 18.00** в старому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).

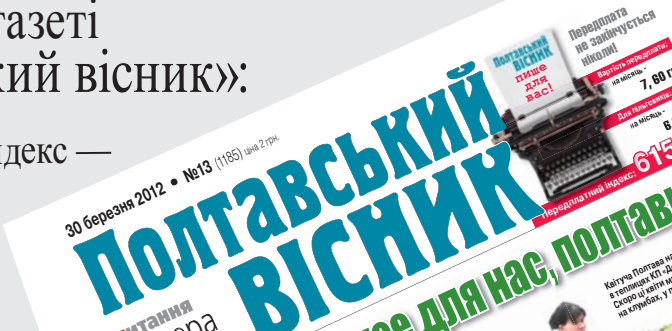

Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

Виходить у газеті «Полтавський вісник»:

передплатний індекс —

61582

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359—232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-6, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 55-22-28.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Георгій Лінд.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 6000 прим. Замовлення №1453309.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст». 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел. (061) 228-10-30.